

REVISORS BETYDNING I SMÅ VIRKSOMHEDER

THOMAS RIISE JOHANSEN

FSR endowed professor
Institut for Regnskab, CBS

MORTEN HOLM

Associate professor
Institut for Regnskab, CBS

MAJ 2022

FORORD

Vi vil med denne rapport belyse, hvilken betydning revisor har for små virksomheder. Der er mange forestillinger om dette tema, blandt andet i diskussionerne om hvorvidt små virksomheder skal omfattes af revisionspligt. Men der er begrænset viden om hvordan virksomhederne selv opfatter revisor og revisors erklæringer. Vi håber, at rapporten kan bidrage til denne debat.

Mange små virksomheder samarbejder med en revisor om regnskabsaflæggelsen og andre forhold. Vi mangler systematisk viden om, hvilken betydning revisor har: Hvornår gør revisor en forskel? Hvilke kvaliteter skal en revisor have ifølge kunderne? Hvornår er kunderne tilfredse med revisor? Hvilke ydelser køber virksomhederne af revisor? Undersøgelsen kaster lys over disse og lignende spørgsmål.

Undersøgelsen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse, hvor der er modtaget svar på et elektronisk spørgeskema fra 1.973 virksomheder. Vi vil gerne sende en stor tak til de virksomhedsledere, som afsatte tid til at bidrage til dette forskningsprojekt.

En stor tak skal der også lyde til følgende forskningsassistenter, som har ydet et stort bidrag til gennemførelse af undersøgelsen og udarbejdelse af rapporten: Emilija Bogdanoviciute, Frede Wittenkamp, Alexander Vilstrup-Jørgensen og Cathrine Cohn Hvid.

Rapporten er støttet af et forskningssamarbejde mellem CBS og FSR – danske revisorer, hvor formålet blandt andet er at bidrage med viden om revisorer og revision af relevans for revisorbranchen, branchens kunder og øvrige interessenter og samfundet.¹

Undersøgelsens resultater giver anledning til en række overvejelser og spørgsmål til yderligere afklaring omkring revisors betydning i små virksomheder. Denne rapport skal således ses som et bidrag i en fortløbende debat. Kommentarer og input til rapporten eller revisors rolle i små virksomheder modtages gerne på auditresearch@cbs.dk.

¹ FSR – danske revisorer har ikke haft indflydelse på valg i forbindelse med undersøgelsens design, gennemførelse og konklusioner, men har haft mulighed for at bidrage med kommentarer til udformning af spørgeskema i forbindelse med pilottesten og til et udkast til nærværende rapport.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. EXECUTIVE SUMMARY.....	3
2. UNDERSØGELSENS METODE	5
2.1 UDVIKLING AF SPØRGESKEMA	5
2.2 UDTRÆKNING AF STIKPRØVE.....	5
2.2 INDSAMLING AF SVAR OG SVARPROCENT	6
2.3 PILOTTESTS OG ANDEN KVALITETSSIKRING	6
3. DESKRIPTIVT OVERBLIK OVER UNDERSØGELSENS DELTAGERE.....	8
3.1 RESPONDENTER (INDIVIDER)	8
3.2 VIRKSOMHEDER.....	10
4. FORSTÅELSE FOR ERKLÆRINGER BLANDT SMÅ VIRKSOMHEDER	14
4.1 VIRKSOMHEDERNES KENDSKAB TIL EGEN REVISORERKLÆRING.....	14
4.2 HVILKE TYPER AF VIRKSOMHEDER ”FEJLVURDERER” GRADEN AF SIKKERHED I ERKLÆRINGEN?.....	15
5. HVORDAN OPLEVES REVISORS BETYDNING FOR REGNSKAB, VIRKSOMHED OG INTERESSETER?	19
5.1 REVISORS FORMELLE BETYDNING	19
5.2 FORSLAG OG KORREKTIONER FRA REVISOR	20
5.3 REVISORS BETYDNING FOR INTERESSETERNE	21
5.4 HVILKE FAKTORER PÅVIRKER VURDERINGEN AF REVISORS BETYDNING?.....	23
5.4.1 ERKLÆRINGEN	25
5.4.2 REVISIONSVIRKSOMHED, VIRKSOMHEDSSTØRRELSE OG INTERAKTION MELLEM REVISOR OG KUNDE.....	25
5.4.3 VIRKSOMHEDER MED GÆLD.....	26
5.5 TAGER REVISOR FOR MEGET ANSVAR FOR REGNSKABET?	26
6. REVISORS OPGAVER I SMÅ VIRKSOMHEDER.....	28
7. HVORDAN OPFATTER SMÅ VIRKSOMHEDER VÆRDIEN AF REVISORS ROLLE?.....	31
7.1 ER REVISORS KUNDER TILFREDSE OG LOYALE?.....	31
7.2 SAMARBEJDET MELLEM VIRKSOMHED OG REVISOR	33
7.3 OPFATTES REVISORS ARBEJDE SOM MENINGSFULDT?	34
7.4 REVISORS INTEGRITET OG PROFESSIONELLE SKEPSIS	35
7.5 REVISORS KOMPETENCER.....	36
7.6 HVILKE FAKTORER ER SÆRLIGT FORBUNDET MED KUNDERNES TILFREDSHED OG LOYALITET?	37
8. REVISORS ROLLE OG BETYDNING VED ANSØGNINGER INDENFOR COVID-19 STØTTEORDNINGER.....	39
9. FORSLAG TIL VIDERE DISKUSSION OG UNDERSØGELSE	42
9.1 FORSTÅELSE FOR REVISORS ERKLÆRINGER	42
9.2 ERKLÆRINGENS BETYDNING FOR BANKFINANSIERING OG ANDRE INTERESSETER.....	43
9.3 KONKRETISERING AF VÆRDIEN AF REVISORS ARBEJDE	43

1. EXECUTIVE SUMMARY

I denne undersøgelse ser vi på betydningen af revisor og revisors erklæringer for små virksomheder. Undersøgelsen er baseret på en elektronisk spørgeskemaundersøgelse, hvor 1.973 ejere, direktører, regnskabschefer m.v. har bidraget med deres opfattelser om revisors betydning i deres virksomheder. I undersøgelsen har vi især fokuseret på:

- Hvilke ydelser køber små virksomheder af revisor?
- Hvilken rolle har revisor, og hvilken forskel gør revisor, ifølge kunderne?
- Hvordan er tilfredshed og loyalitet i forhold til revisor?
- Hvilke faktorer er forbundet med tilfredshed og loyalitet?
- Hvilken betydning har revisors rådgivning og erklæringer haft i forbindelse med COVID19 støtteordninger?

Undersøgelsens resultater er sammenfattet nedenfor.

BEGRÆNSET FORSTÅELSE FOR ASSISTANCEERKLÆRINGER

Kun 21% af de respondenter der får en assistanceerklæring fra revisor på årsregnskabet, er klar over at dette er en erklæring *uden* sikkerhed. Lempelse af revisionspligten giver de små virksomheder frihed til at vælge mellem revisorerklæringer, men det er et problem hvis ikke virksomhederne er klar over hvad de vælger. Ud af de 79% som får assistanceerklæringer, men som ikke er klar over det, angiver 22% at de ikke ved hvilken erklæring de får, mens hele 57% angiver at de får sikkerhed i erklæringen, hvilket er problematisk når det ikke er tilfældet.

REVISOR OPFATTES SOM GARANT FOR REGNSKABETS KVALITET, MEN EFFEKTEN AF REVISION ER IKKE KONKRET FOR SMÅ VIRKSOMHEDER

De fleste respondenter vurderer, at revisor har stor betydning for regnskabets kvalitet, men det er langt færre respondenter der konkret oplever at revisor korrigerer regnskabet og kommer med forslag til forbedringer. Det tyder på at værdien af revision ikke opleves konkret i de små virksomheder.

REVISORERKLÆRINGENS BETYDNING FOR BANKFINANSIERING VARIERER

De respondenter som har gæld i pengeinstitutter, har forskellige opfattelser af revisorerklæringens betydning for bankfinansiering. En gruppe af respondenterne vurderer at erklæringen i høj grad har betydning, men det er overraskende at der blandt virksomheder med gæld til pengeinstitutter, er en betydelig del af respondenterne der svarer, at revisorerklæringen ikke har betydning for finansiering i banken. Dette tyder på enten at banken ikke er tydelig om dens forventninger eller at revisorerklæringen ikke har stor betydning for bankfinansiering.

REVISOR ER DEN MEST ANVENDTE RÅDGIVER I SMÅ VIRKSOMHEDER

Udover at afgive erklæring om årsregnskabet, yder revisor en række rådgivningsopgaver for små virksomheder. Undersøgelsen viser at små virksomheder især køber regnskabs- og skatte-relaterede ydelser, men også køb/salg/generationsskifte af virksomheder er områder som revisor ofte rådgiver om. Revisor er den mest anvendte rådgiver – også ved ikke-regnskabsrelaterede ydelser.

BETYDELIG COVID-19 ASSISTANCE FRA REVISOR, MEN DELTE MENINGER OM VÆRDIEN

De små virksomheder har også købt en del ydelser af revisor i form af assistance ved ansøgning om COVID-19 kompensation. Der er blandt respondenterne meget delte meninger om udbyttet af denne assistance.

KUNDETILFREDSHED OG LOYALITET

Respondenterne er generelt både tilfredse og loyale i forhold til revisor. Dette ses også ved at cirka halvdelen har arbejdet sammen med den samme revisor i 10 år eller mere. Resultaterne viser at prisen for revisors ydelser er vigtig for virksomhedernes tilfredshed, og at det har stor betydning ved revisorvalg. Det ses i undersøgelsen at kunder med assistanceerklæringer er lige så tilfredse og loyale, som de kunder som køber erklæringsopgaver med sikkerhed.

SKEPSIS KOSTER TILFREDSHED, MEN IKKE LOYALITET

Resultaterne tyder på at såfremt kunden oplever, at revisor udviser professionel skepsis, så koster det på tilfredsheden. Til gengæld ser det ikke ud til at de mere skeptiske revisorer oplever mindre loyale kunder.

2. UNDERSØGELSENS METODE

2.1 UDVIKLING AF SPØRGESKEMA

Udviklingen af spørgeskemaet er baseret på tidligere forskning og interviews med repræsentanter fra små virksomheder. Derudover er skemaet kvalitetssikret jf. afsnit 2.3. Dette arbejde har været med til at sikre at spørgeskemaet er så præcist og udtømmende som overhovedet muligt.

Spørgeskemaet har taget cirka 15 minutter at gennemføre og har fokuseret på følgende hovedområder:

- Hvilke ydelser køber små virksomheder hos revisor og andre rådgivere?
- Hvilken forskel gør revisor ifølge kunderne?
- Hvor loyale og tilfredse er revisors kunder?
- Hvordan opfatter kunderne værdien af revisors erklæringer og hvilken betydning har faglig kvalitet, samarbejde, forståelighed og integritet?
- Hvilken betydning har revisor haft i forbindelse med COVID19-støtteordninger?

Grundlaget for spørgsmålene, herunder i vid udstrækning også specifikke formuleringer, er særligt to retninger inden for international forskning: (a) tidligere undersøgelser af hvordan virksomheder opfatter revisors rolle og betydning og (b) tidligere undersøgelser af hvordan virksomheder der køber serviceydelser, opfatter den person eller virksomhed, der yder den pågældende service.

2.2 UDTRÆKNING AF STIKPRØVE

Stikprøven er udtrukket fra den samlede population af danske virksomheder, som tilhørte Årsregnskabslovens regnskabsklasse B ifølge senest tilgængelige årsrapport medio 2021, og hvor der er aflagt regnskab for en 12-måneders periode. Vi ekskluderer virksomheder uden revisorerklæring (N = 34.551) samt virksomheder hvor revisor udfører 'Review' (N = 1.627) fra populationen, således at vi fokuserer på de tre erklæringer: Fuld revision, udvidet gennemgang og assistanceerklæring. Vi ekskluderer desuden holdingselskaber og finansielle servicevirksomheder (N = 119.747), forsyningsvirksomheder (N = 1.752), revisions- og bogføringsvirksomheder (N = 2.379), virksomheder indenfor offentlig administration (N = 65), samt virksomheder hvor branchen er ukendt (N = 11.746). Slutteligt begrænser vi populationen til virksomheder, hvor aktiver i alt er større end DKK 0,5 mio., men ikke overstiger DKK 30 mio. Den øvre grænse er fastsat for at opnå sammenlignelighed mellem de mindste klasse B-virksomheder, hvor aktivsummen ikke overstiger DKK 4 mio. og øvrige klasse B-virksomheder. Den nedre grænse er fastsat for at udelukke mere hobby-betonede virksomheder, som må forventes at operere på andre vilkår end øvrige klasse B-virksomheder. Dette leder til en netto-population på 70.206 klasse B-virksomheder med tilgængelige regnskabsinformationer indenfor ovenstående størrelsesinterval.

Fra nettopopulationen af klasse B-virksomheder blev en stratificeret stikprøve baseret på størrelse og typen af revisorerklæring udtrukket. Klasse B-virksomhederne blev inddelt i følgende størrelsesstrata baseret på aktiver i alt:

- DKK 0,5 – 1,0 mio.
- DKK 1,0 – 2,0 mio.
- DKK 2,0 – 4,0 mio.

- DKK 4,0 – 7,0 mio.
- DKK 7,0 – 10 mio.
- DKK 10 – 20 mio.
- DKK 20 – 30 mio.

Baseret på ovenstående syv størrelsesstrata og de tre revisorerklæringstypestrata dannedes 21 'segmenter', og fra hvert af disse segmenter blev der tilfældigt udtrukket 25% af de samlede virksomheder til at modtage spørgeskemaet. Vi valgte at målrette undersøgelsen mod en mindre andel af den samlede population af økonomiske årsager samt for at minimere generne for klasse-B virksomhederne mest muligt. Ved denne stratificering optimeres muligheden for at de endelige besvarelser vil fordele sig på samme måde, som hele populationen af klasse-B virksomheder hvad angår størrelse og typen af revisorerklæring.

Hele processen resulterede i at spørgeskemaet blev fremsendt til 17.552 virksomheder.

2.2 INDSAMLING AF SVAR OG SVARPROCENT

Spørgeskemaet er sendt til enten virksomhedens e-boks eller til den e-mail som er angivet som virksomhedens overordnede kontaktadresse. Følg brevet har anmodet modtageren om at videresende linket til spørgeskemaet til den medarbejder i virksomheden der samarbejder mest med revisor, herunder fx ejer, direktør, regnskabsmedarbejder, finanschef m.v.

Spørgeskemaet er sendt ud i anden halvdel af juni og i august 2021. Denne timing skyldes at hovedparten af virksomhederne netop har haft samarbejde med deres revisor i forbindelse med udarbejdelse af og erklæring på årsregnskabet. Dette skal sikre den bedst mulige match mellem tidspunktet for respondentens erfaringer og tidspunktet for besvarelse af spørgeskemaet.

Alle virksomheder som modtog spørgeskemaet via e-boks, modtog en påmindelse ugen efter modtagelsen hvis de endnu ikke havde åbnet beskeden i e-boks. Desuden gennemførtes en rykker-procedure i august måned hvor vi via e-mail kontaktede virksomheder, som endnu ikke havde svaret med en opfordring til at deltage.

Denne dataindsamlingsprocedure resulterede i 1.973 helt eller delvist brugbare besvarelser hvilket svarer til en svarprocent på: 11,2%.

2.3 PILOTTESTS OG ANDEN KVALITETSSIKRING

For at stille deltagerne så relevante spørgsmål som muligt, har vi søgt råd og vejledning hos fagfolk, herunder repræsentanter fra små virksomheder, revisorer og andre forskere. Dette er sket i form af kvalitative interviews og tests af spørgeskemaet.

Derudover er spørgeskemaet afprøvet i en pilotundersøgelse hvor 280 virksomheder var inviteret til at deltage. Disse virksomheder var udvalgt inden for en branche og således at der både var repræsentation af små virksomheder og mikro-virksomheder. Derudover var de forskellige erklæringstyper repræsenteret.

Projektets faglige indhold og analyser vil løbende blive præsenteret og diskuteret med andre forskere, repræsentanter fra små virksomheder og revisorer. Eksempelvis er udkastet til denne rapport drøftet, ligesom debatten fortsætter efterfølgende. Således modtager forfatterne gerne

kommentarer og refleksioner på baggrund af rapporten. Disse kan sendes til auditresearch@cbs.dk.

Denne tilgang skal sikre projektets faglige og forskningsmæssige kvalitet, samt at projektets resultater får en positiv påvirkning på revisors betydning i små virksomheder.

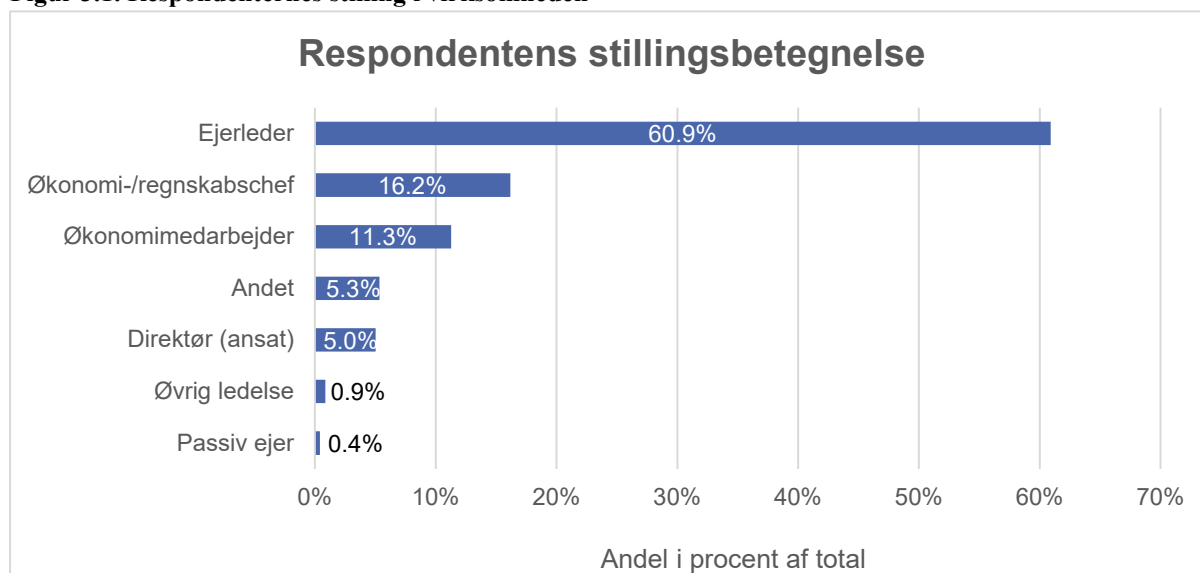
3. DESKRIPTIVT OVERBLIK OVER UNDERSØGELSENS DELTAGERE

Nedenfor gennemgår vi først karakteristika for undersøgelsens respondenter og dernæst de virksomheder, de repræsenterer.

3.1 RESPONDENTER (INDIVIDER)

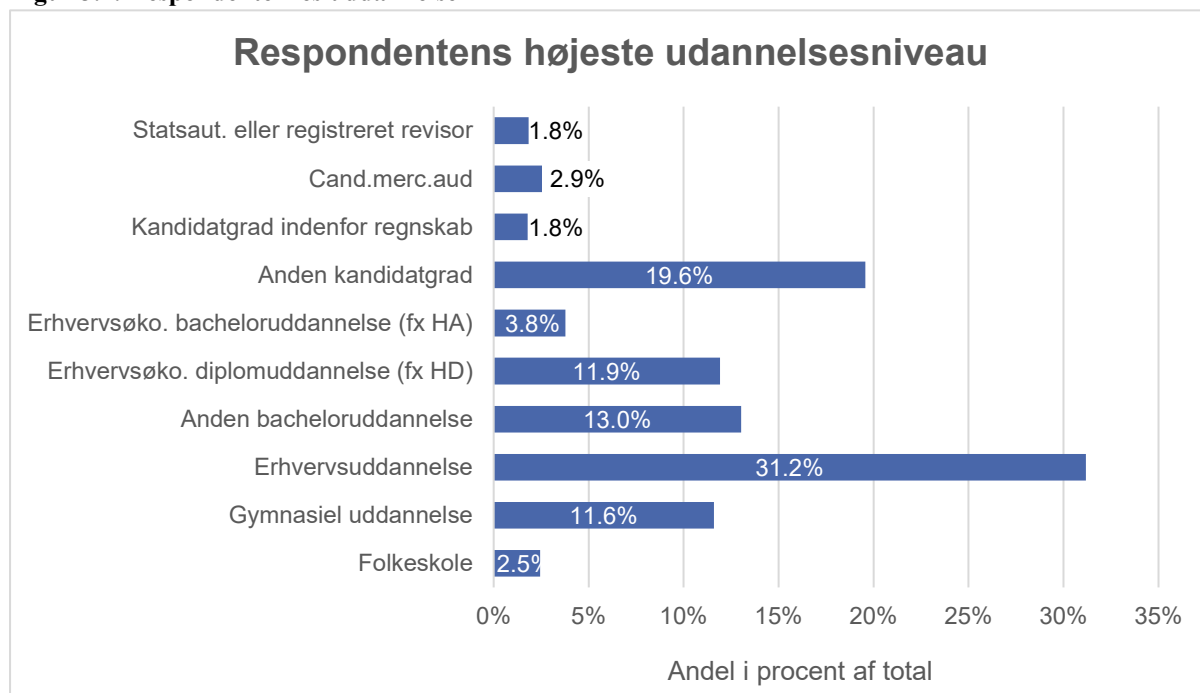
Figur 3.1 viser respondentens primære rolle i virksomheden. Cirka seks ud af ti af undersøgelsens deltagere betegner sig selv som ejerleder. Der er 27,5% af deltagerne som varetager opgaver i økonomiafdelingen, enten som økonomi-/regnskabschef (16,2%) eller som økonomimedarbejder (11,3%). Blot 5% af undersøgelsens deltagere er ansatte direktører. Denne fordeling er fint i tråd med forventningerne om hvem der er en del af regnskabsaflæggelsen i de mindste selskaber i Danmark.

Figur 3.1. Respondenternes stilling i virksomheden

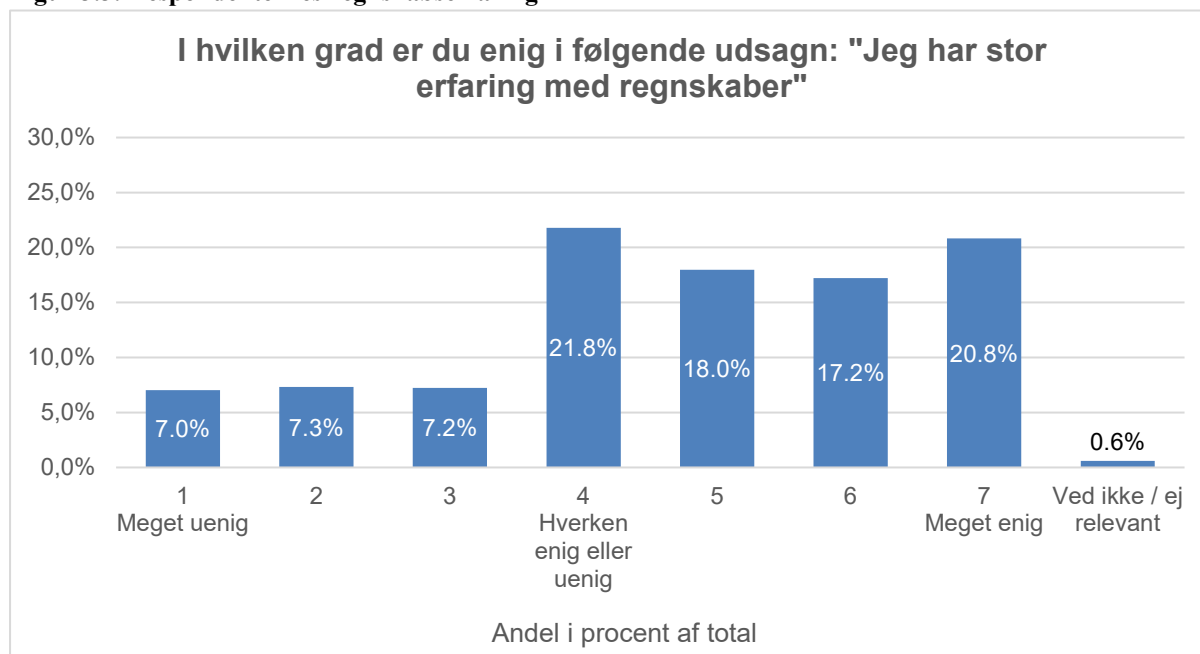
Som det fremgår af figur 3.2, er der pæn spredning på respondenternes højeste uddannelsesniveau. Næsten hver tredje respondent har en erhvervsuddannelse, ca. 30% har en bachelorgrad og ca. 25% har en kandidatgrad som højeste uddannelsesniveau.

Figur 3.2. Respondenternes uddannelse

Figur 3.3 viser hvor stor regnskabserfaring respondenterne selv vurderer at have. Mere end halvdelen af respondenterne erklærer sig enig eller meget enig i, at de har stor erfaring med udarbejdelse af regnskaber. Vi har således overvejende fat i respondenter som må forventes at være involveret i regnskabsprocessen i en eller anden grad i det selskab de repræsenterer i undersøgelsen.

Figur 3.3. Respondenternes regnskabserfaring

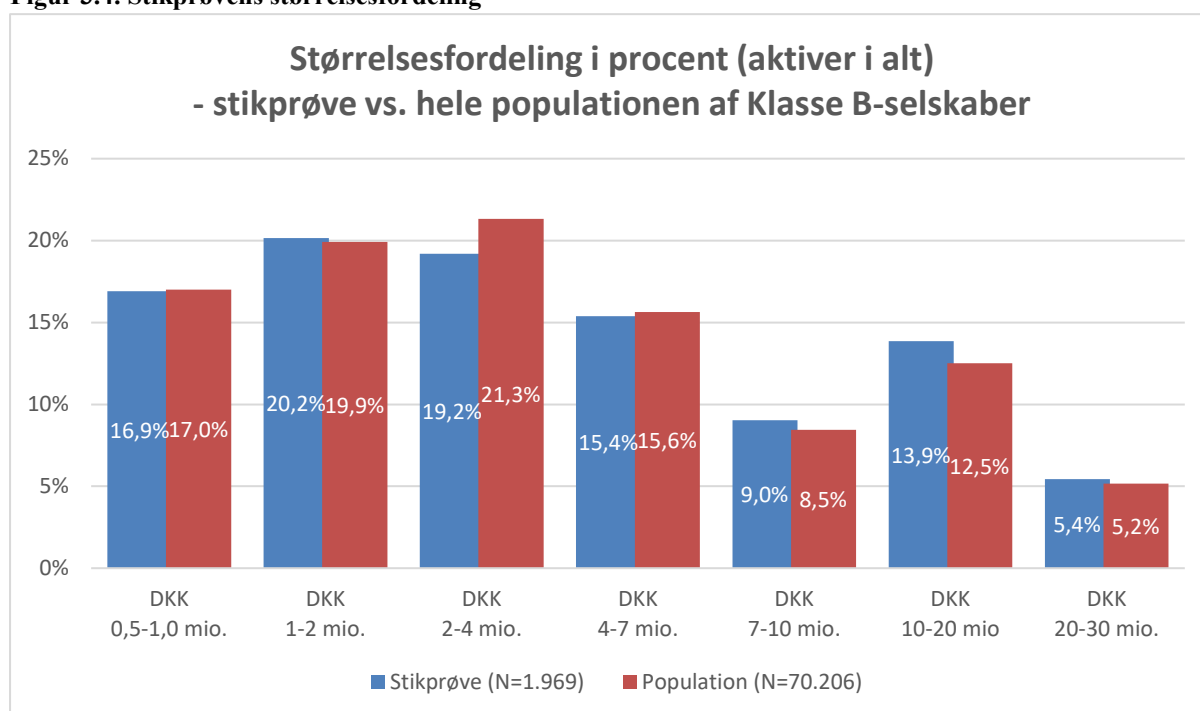
Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Slet ikke", 4="I nogen grad", 7="I høj grad". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "Ved ikke / ej relevant".

Endelig kan den gennemsnitlige deltager i undersøgelsen betegnes som erfaren idet hun er 55 år gammel og i gennemsnit har været 13 år i den virksomhed, hun repræsenterer (ikke rapporteret grafisk).

3.2 VIRKSOMHEDER

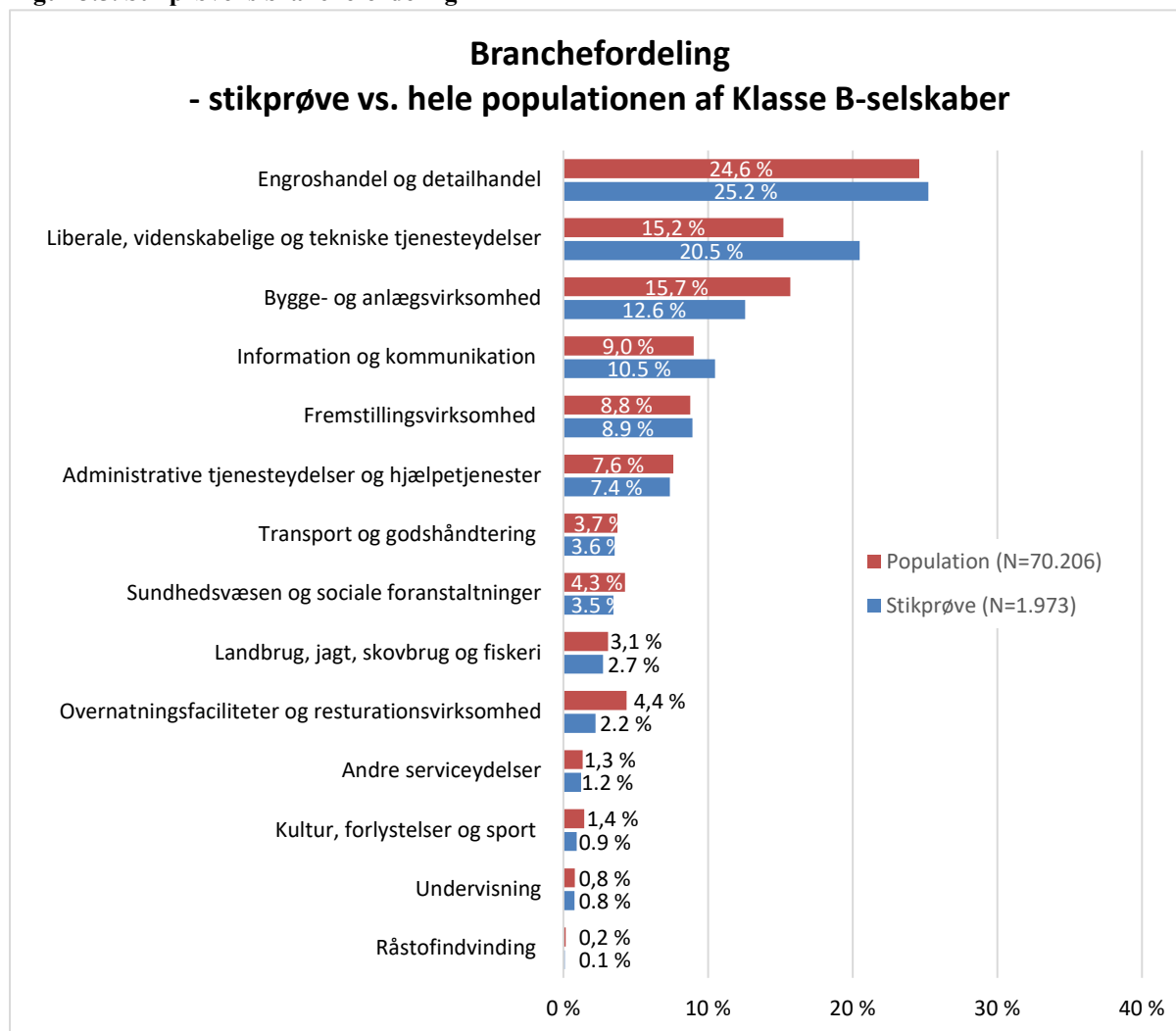
Figur 3.4 sammenligner størrelsesfordelingen i stikprøven med fordelingen for hele populationen som stikprøven er udtrukket fra målt på aktivsummen (Aktiver i alt). Vi bemærker at stikprøvens fordeling er tilfredsstillende sammenlignet med populationen som helhed. Dette styrker antagelsen om at undersøgelsens deltagere udgør et repræsentativt udsnit af populationen. Endvidere kan vi udlede af figuren at mere end 80% af virksomhederne i dette segment har en aktivsum på under DKK 10 millioner. Median-aktivsummen i stikprøven er DKK 3,2 millioner og gennemsnittet er DKK 5,9 millioner (ikke rapporteret grafisk).

Figur 3.4. Stikprøvens størrelsesfordeling

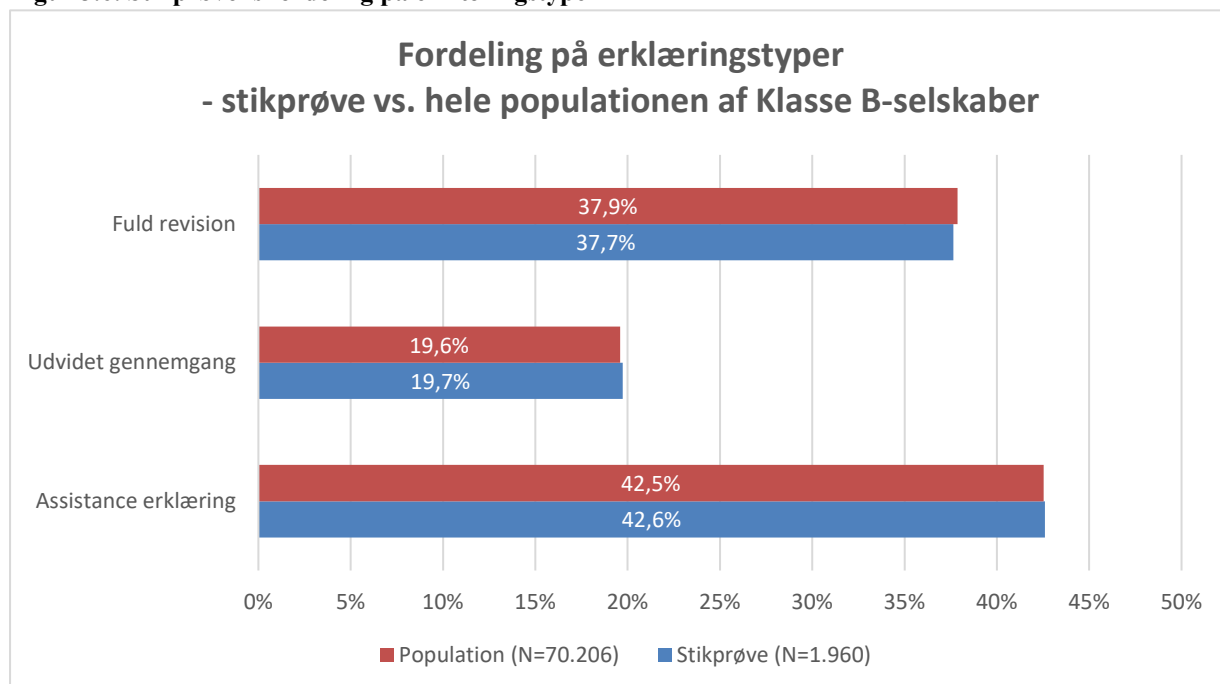
Figur 3.5 sammenligner stikprøvens branchefordeling med fordelingen for hele populationen. Som det fremgår afspejler branchefordelingen i vores stikprøve på rimelig vis fordelingen i populationen som helhed. Dog er det værd at bemærke at byggebranchen og HoReCa virksomheder ser ud til at være lidt underrepræsenteret i undersøgelsen. Dette kan skyldes at spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i sommeren 2020, hvor byggebranchen var presset af overnormal aktivitet, og HoReCa virksomhederne var presset af den igangværende COVID-19 pandemi. Vi kan desuden udlede af figuren at mere end halvdelen af virksomhederne i undersøgelsen findes indenfor handel (25,2%), liberale erhverv (20,5%) og byggeriet (12,6%).

Figur 3.5. Stikprøvens branchefordeling

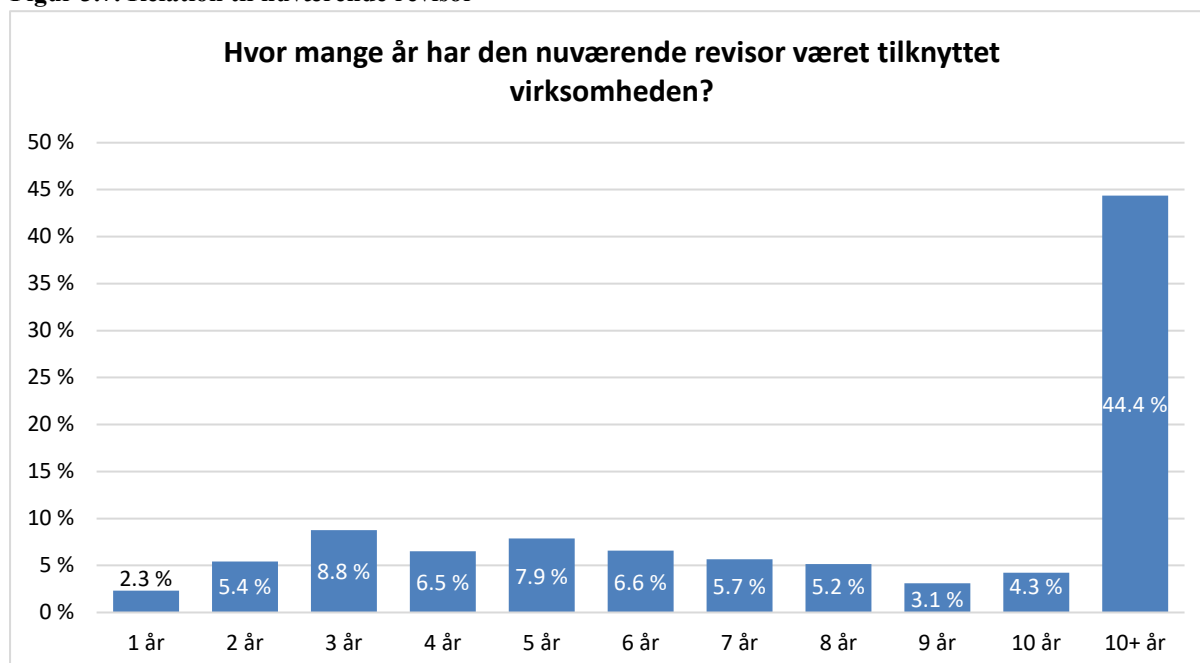
Figur 3.6 sammenligner stikprøvens fordeling på revisionserklæringstyper med fordelingen for hele populationen. Vi bemærker at stikprøvens fordeling er meget tilfredsstillende, idet denne stort set er identisk med fordelingen for populationen som helhed. Dette styrker antagelsen om at undersøgelsens deltagere udgør et repræsentativt udsnit af populationen yderligere. Vi observerer desuden at et flertal af virksomhederne i segmentet har en erklæring om assistance (42,5%), mens 37,9% har fuld revision og 19,6% har udvidet gennemgang.

Figur 3.6. Stikprøvens fordeling på erklæringstyper

Slutteligt belyses virksomhedens relation til revisor i figur 3.7 og figur 3.8. Af figur 3.7 kan det tolkes at der findes en todeling af revisor-relationer. Den ene halvdel af undersøgelsens deltagere har haft deres nuværende revisor i 10 år eller mere (48,7%) mens den anden halvdel fordeles sig nogenlunde jævnt over relations-længder fra 1-9 år.

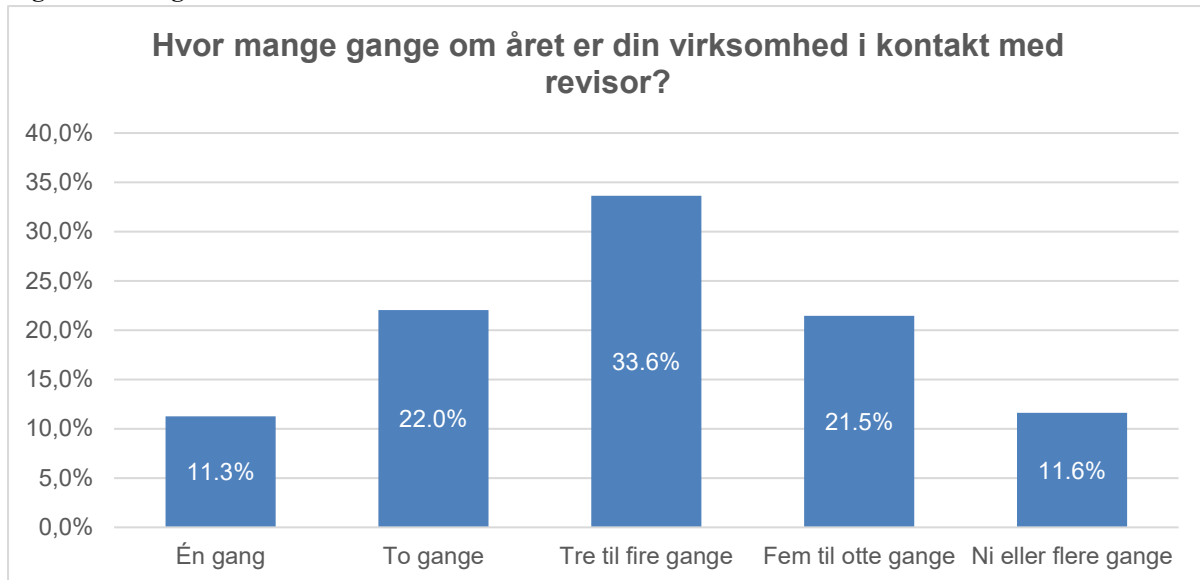
Figur 3.7. Relation til nuværende revisor

Figur 3.8 viser at den frekvens hvormed virksomhedens deltagere er i kontakt med revisor, på et år er tilnærmelsesvis normalfordelt. Den mest hyppige frekvens er 3-4 gange årligt (33,6%). Halvdelen af de resterende virksomheder ser revisor oftere og den anden halvdel ser revisor sjældnere. Denne interaktionsfrekvens siger noget om hvor tæt et samarbejde virksomheden

har med revisor. Ikke-rapporterede analyser viser ikke overraskende, at der er en stærk korrelation mellem denne interaktionsfrekvens og omfanget af opgaver – regnskabs- såvel som ikke-regnskabs-relaterede – som revisor varetager for virksomheden.

Figur 3.8. Årlig interaktionsfrekvens med revisor

4. FORSTÅELSE FOR ERKLÆRINGER BLANDT SMÅ VIRKSOMHEDER

I dette afsnit undersøger vi respondenternes kendskab til virksomhedens type af revisorerklæring.

De tre gængse revisorerklæringer på årsregnskaber er:

- **Revisionspåtegningen.** Erklæringen er den mest omfattende og giver en høj grad af sikkerhed for at årsregnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med regnskabsreguleringen.
- **Udvidet gennemgang.** Erklæringen er mindre omfattende end revision, men noget mere omfattende end en assistanceerklæring. Erklæringen giver sikkerhed for at årsregnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med regnskabsreguleringen.
- **Assistanceerklæring.** Erklæringen afgives når revisor har hjulpet (assisteret) med opstilling af regnskabet i henhold til regnskabsreguleringen. Erklæringen er uden sikkerhed for det retvisende billede.

Efter de regler som var gældende i sommeren 2021, hvor undersøgelsen blev gennemført, kan de mindste virksomheder der aflægger årsregnskab efter Årsregnskabslovens klasse B, helt fravælge revisorerklæringer.² De øvrige virksomheder i klasse B skal enten have en revisionspåtegning eller en erklæring om udvidet gennemgang på årsregnskabet.

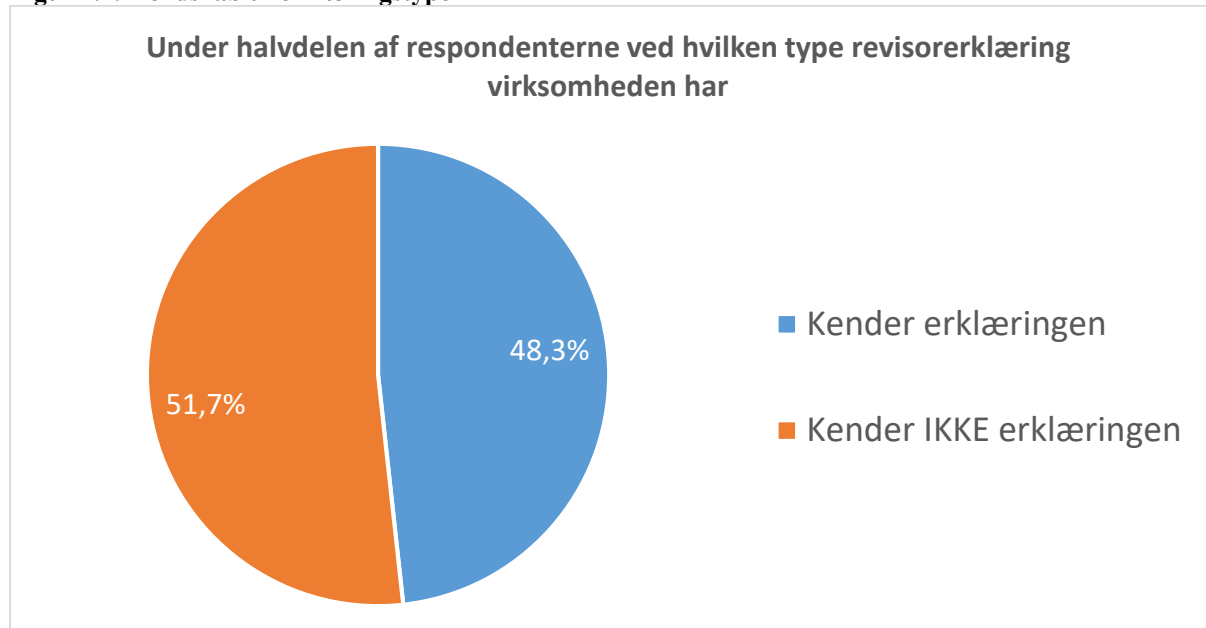
4.1 VIRKSOMHEDERNES KENDESKAB TIL EGEN REVISORERKLÆRING

Ved at sammenholde information om den faktiske type af revisorerklæring i virksomhedernes årsrapporter med respondenternes svar på spørgsmålet om hvilken revisorerklæring virksomheden får, kan vi analysere i hvilket omfang respondenter fra forskellige typer af virksomheder er bevidste om, hvilken type revisorerklæring deres virksomhed får.

Figur 4.1 viser at blot 48,3% af undersøgelsens deltagere er klar over, hvilken type revisorerklæring virksomheden modtager. Det er således mere end halvdelen af respondenterne der enten har svaret 'ved ikke' eller har svaret 'forkert' på spørgsmålet om, hvilken type revisorerklæring virksomheden modtager sammenholdt med information fra seneste årsrapport.

² De virksomheder der kan fravælge revision og andre revisorerklæringer, er virksomheder der ikke i to på hinanden følgende regnskabsår overskrider følgende grænser: en balancesum på 4 mio. kr., en nettoomsætning på 8 mio. kr. og et gennemsnitlig antal ansatte på 12.

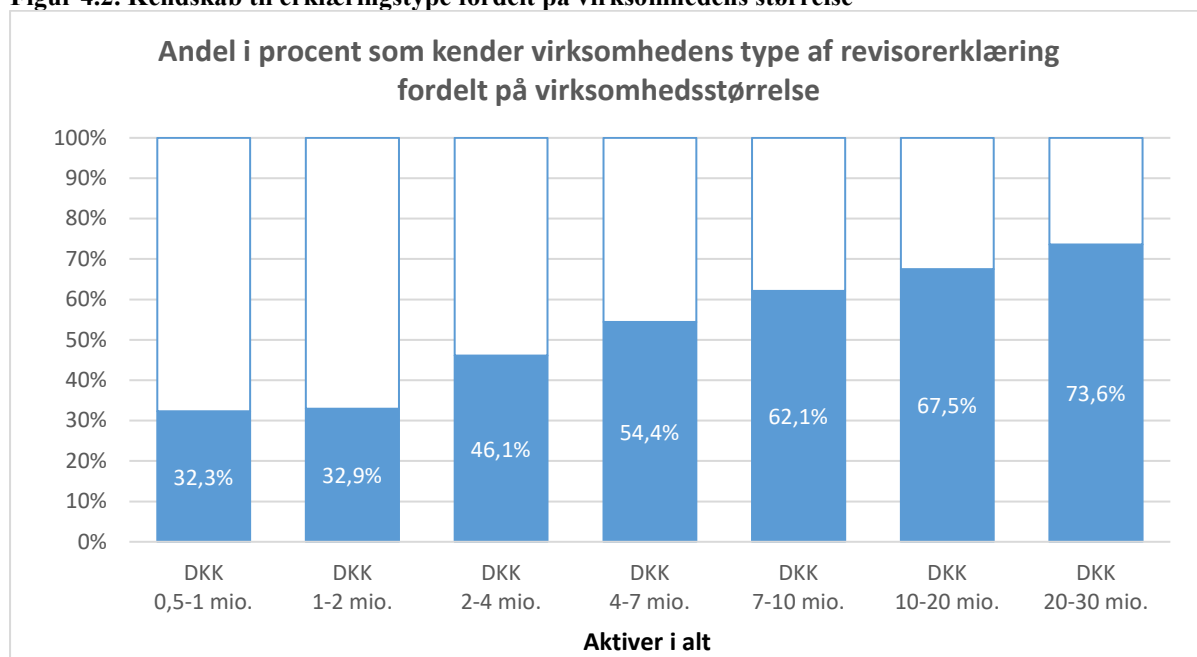
Figur 4.1. Kendskab til erklæringstype

4.2 HVILKE TYPER AF VIRKSOMHEDER "FEJLVURDERER" GRADEN AF SIKKERHED I ERKLÆRINGEN?

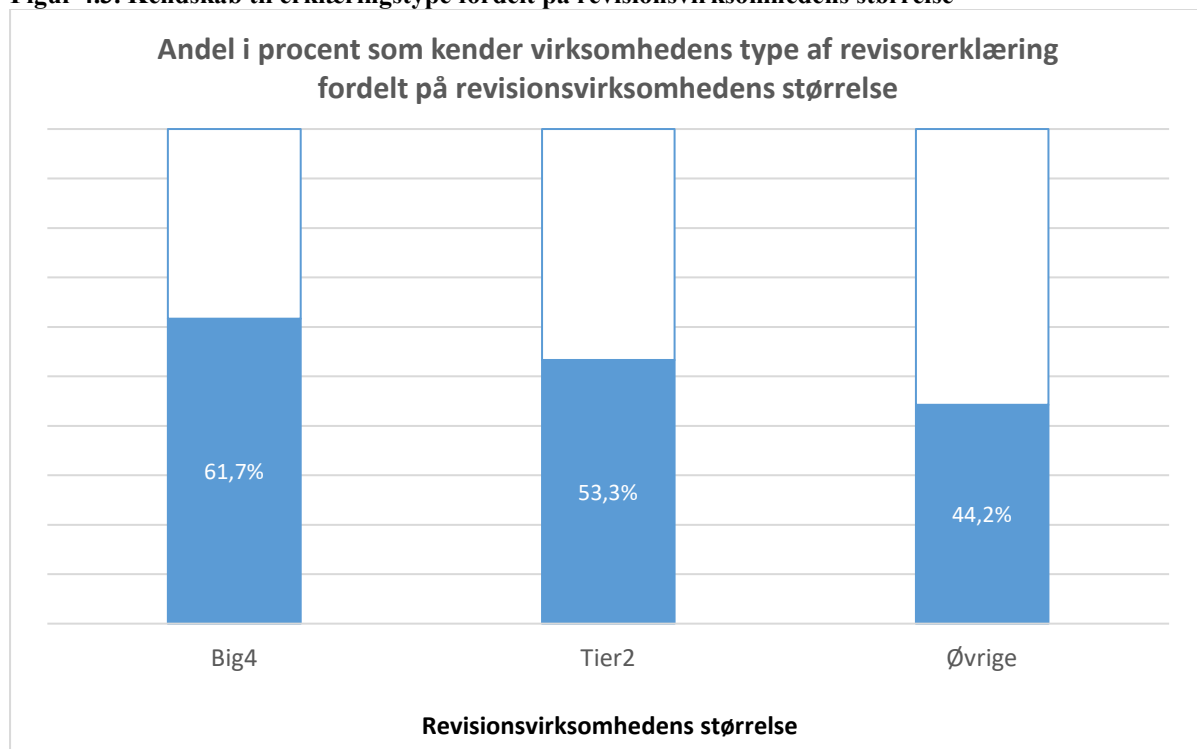
Analyserne i dette afsnit viser at der er markant forskel på, hvilke virksomheder der ikke er bekendt med, hvilken type revisorerklæring virksomheden modtager. Som det fremgår af figur 4.2, er der en klar sammenhæng mellem virksomhedens størrelse (målt på aktivsummen) og kendskabet til virksomhedens revisorerklæring. Kendskabsgraden stiger således med størrelsen. Blot én ud af tre af respondenterne fra virksomheder med en aktivsum under DKK 2 mio. kender virksomhedens type af revisorerklæring. Til gengæld er det mere end to ud af tre respondenter fra virksomheder med en aktivsum på mere end DKK 10 mio. som kender virksomhedens type af revisorerklæring.

Figur 4.2. Kendskab til erklæringstype fordelt på virksomhedens størrelse

Figur 4.3 viser sammenhængen mellem respondenternes kendskab til typen af revisorerklæring, og størrelsen på den revisionsvirksomhed som virksomheden benytter. Her ses samme mønster som ved virksomhedsstørrelse ovenfor. Således er kendskabsgraden til typen af revisorerklæring ca. 60% blandt virksomheder som har en "Big4" revisor (Deloitte, PWC, EY eller KPMG), ca. 53% for virksomheder som har en "Tier 2" revisor (BDO eller Beierholm) og under 45% for virksomheder som har en revisor fra øvrige revisionsvirksomheder.

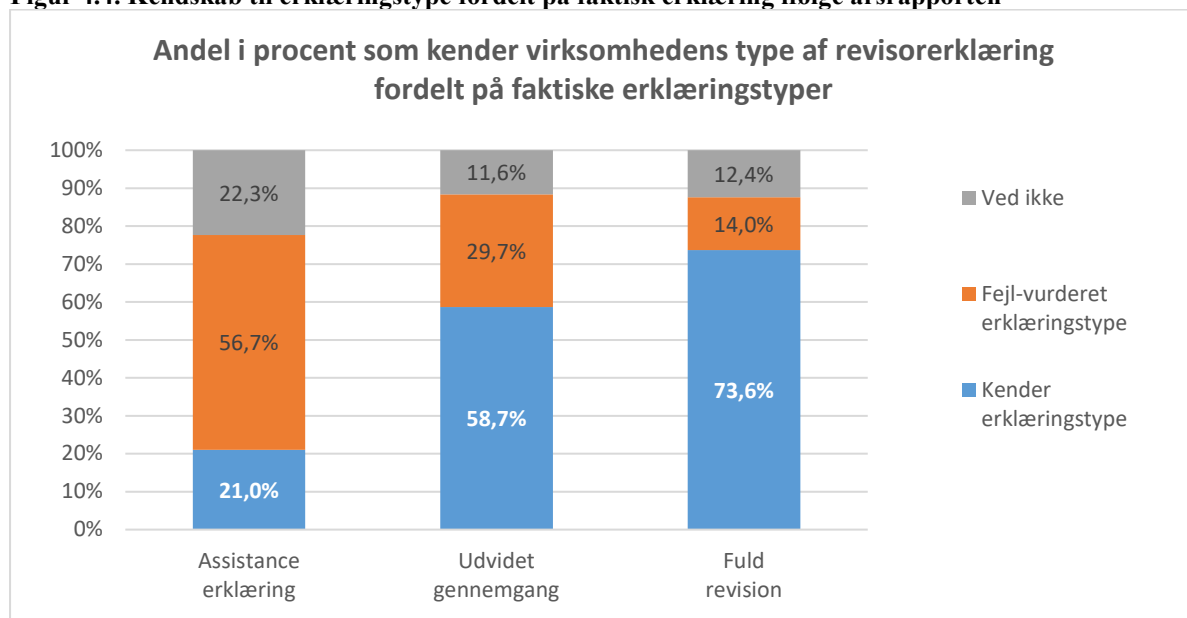
Figur 4.3. Kendskab til erklæringstype fordelt på revisionsvirksomhedens størrelse

Figur 4.4 viser sammenhængen mellem respondenternes type af revisorerklæring som angivet i seneste årsrapport, og respondenternes kendskabsgrad ift. virksomhedens type af revisorerklæring. Kendskabsgraden er i denne analyse graderet i hhv. virksomheder som svarede ”ved ikke” (grå) på spørgsmålet om, hvilken type af revisorerklæring virksomheden modtager, og virksomheder som svarede ”forkert”, og herved fejl vurderer graden af erklæringssikkerhed (orange).

Figuren viser en tydelig sammenhæng mellem erklæringstype og kendskabsgrad idet knap 75% af respondenterne som repræsenterer virksomheder, som får fuld revision, har kendskab til erklæringstypen mens blot ca. 20% af respondenter fra virksomheder som får assistance erklæring, har kendskab til erklæringstypen. Ydermere bemærkes det at andelen af virksomheder som ”fejl vurderer” erklæringstypen (orange), tilnærmelsesvis fordobles fra fuld revision til udvidet gennemgang og igen fra udvidet gennemgang til assistance erklæring. Således er det mere end halvdelen af respondenterne fra virksomheder der modtager assistance erklæring, som ”fejl vurderer” erklæringstypen, idet de har en forventning om at de får en erklæring med højere sikkerhed, end de rent faktisk får ifølge oplysningerne i årsrapporten.

Figur 4.4. Kendskab til erklæringstype fordelt på faktisk erklæring ifølge årsrapporten

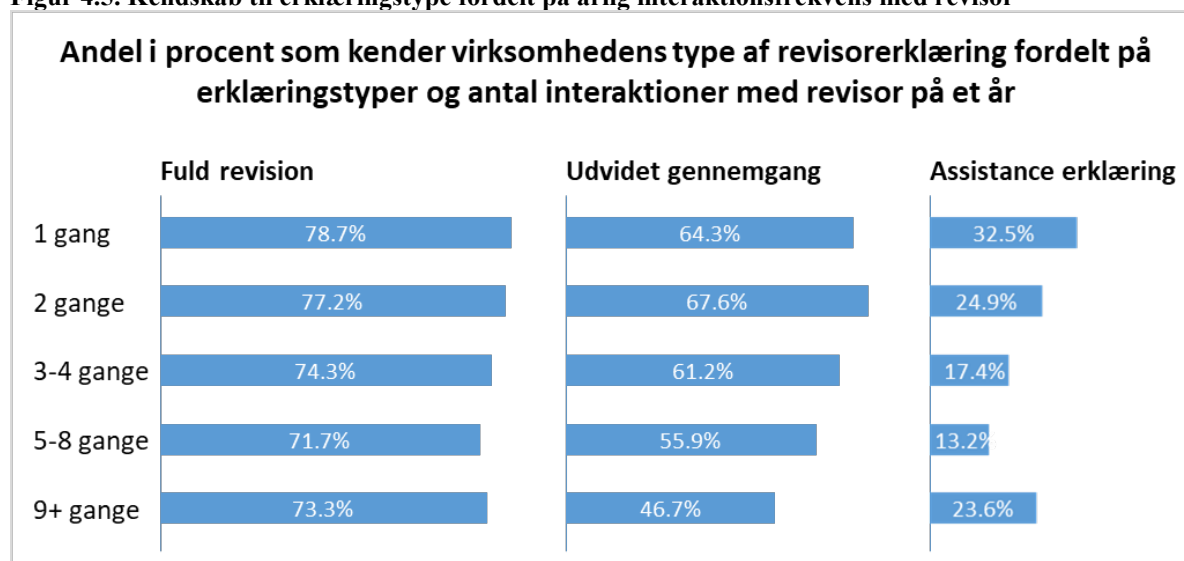

Disse resultater forklarer formentlig også at mindre virksomheder (jf. figur 4.2) er dem med mindst kendskab til erklæringen, idet assistanceerklæringer er relativt mest udbredt i de mindste virksomheder. Det forklarer formentlig også figur 4.3 hvor der ses forskelle mellem revisionsvirksomhedernes størrelse, idet der er en tendens til relativt flere assistanceerklæringer blandt øvrige revisionsvirksomheder.

I figur 4.5 vises en udvidelse af analysen af kendskabsgrad fordelt på type af revisorerklæring. Til venstre i figuren ses revisors interaktionsfrekvens – dvs. antallet af gange som virksomheden er i kontakt med revisor i løbet af et år. Hver kolonne i figuren repræsenterer typen af revisorerklæring som virksomheden rapporterede i årsrapporten i seneste regnskabsår. Som det fremgår af figuren, er der en generel tendens til, at virksomheder som interagerer mere hyppigt med revisor i løbet af året, har en lavere kendskabsgrad til typen af revisorerklæring. Denne sammenhæng er særligt udbredt blandt virksomheder som modtager udvidet gennemgang eller assistanceerklæring. For virksomheder som modtager udvidet gennemgang,

falder kendskabsgraden fra ca. 64% ved én årlig interaktion med revisor til ca. 47% ved mere end ni årlige interaktioner med revisor. Tilsvarende for virksomheder som modtager assistance erklæring, falder kendskabsgraden fra knap 33% ved én årlig interaktion til ca. 13% for 5-8 årlige interaktioner og ca. 24% ved mere end ni årlige interaktioner. Umiddelbart virker denne sammenhæng ikke intuitiv. Men forklaringen er formentlig at virksomheder med få interaktioner med revisor på et år, primært bruger revisor til at få en erklæring på regnskabet, og derfor har et højere kendskab til typen af erklæring end virksomheder med mange årlige interaktioner, som angiveligt har et mere dybdegående samarbejde med revisor som dækker en række andre områder end blot den årlige revision.

Figur 4.5. Kendskab til erklæringstype fordelt på årlig interaktionsfrekvens med revisor

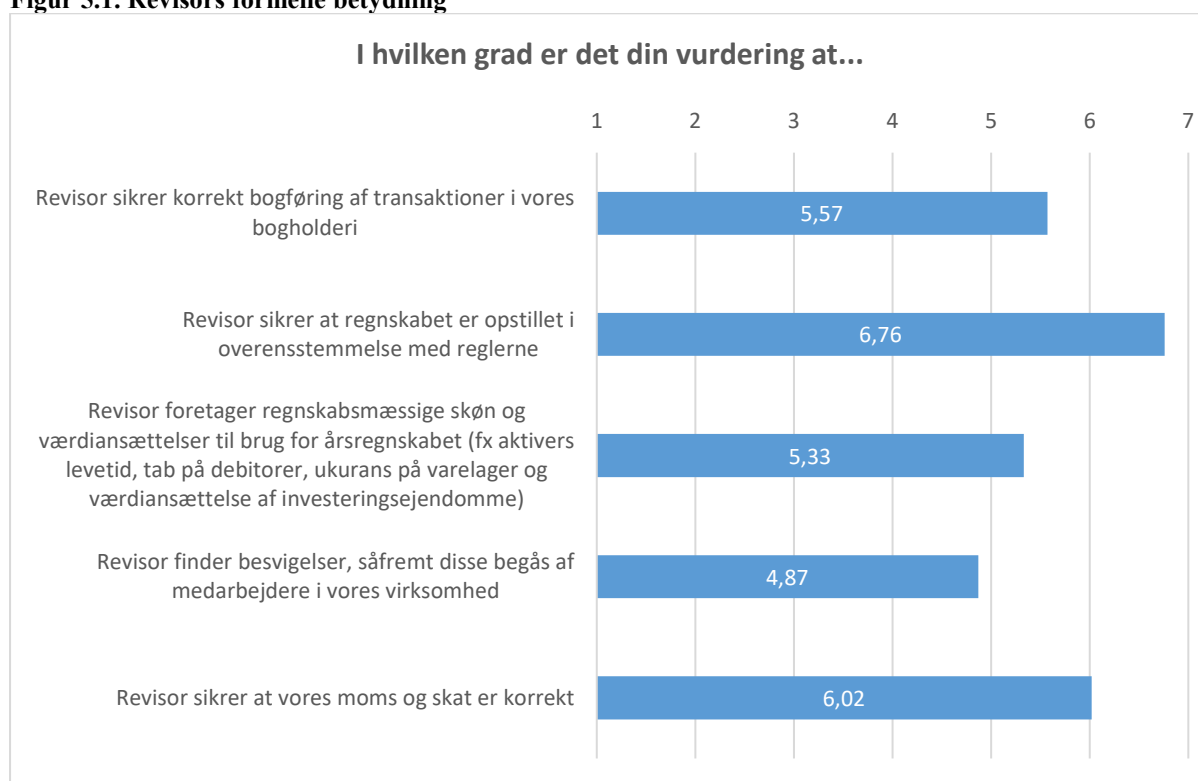
5. HVORDAN OPLEVES REVISORS BETYDNING FOR REGNSKAB, VIRKSOMHED OG INTERESSENER?

I dette afsnit undersøger vi betydningen af revisors arbejde ved erklæringsafgivelsen. Vi har spurgt revisors kunder i hvilket omfang de oplever at revisor gør en forskel for kvaliteten af regnskabet og relaterede forhold.

5.1 REVISORS FORMELLE BETYDNING

Formålet med revisors erklæringer er ofte forbundet med at revisor sikrer kvaliteten af bogføring og regnskab, samt at revisor opdager besvigelser og sikrer korrekt moms- og skatteafregning. Vi har spurgt kunderne i hvilken grad de oplever, at revisor sikrer disse forhold. figur 5.1 viser resultaterne.

Figur 5.1. Revisors formelle betydning

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Slet ikke", 4="I nogen grad", 7="I høj grad". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke" er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren.

Det ses at stort set alle ser revisors rolle som sikring af regnskabs overensstemmelse med regnskabsreguleringen. Det svarer også til indholdet af revisors erklæring med sikkerhed, hvor revisor direkte giver en konklusion om hvorvidt regnskabet er i overensstemmelse med regnskabsreguleringen. I en erklæring om assistance med regnskabsopstilling giver revisor på papiret ingen sikkerhed til overensstemmelsen med regnskabsreguleringen, men da revisor bekræfter at have bistået med opstillingen kan kunden rimeligvis forvente at revisor har sikret overensstemmelse mellem opstillingen og regnskabsreguleringen.

Kunderne er også enige om at revisor sikrer, at moms og skat er korrekt. Dette er interessant idet debatten om revisorpligt for små virksomheder ofte fokuserer på, hvorvidt revisors erklæringer har betydning for korrekt moms og skatteafregning. Kontrolbesøg fra SKAT er dog ikke noget som kunderne hyppigt oplever. Vi har spurgt respondenterne om de har oplevet

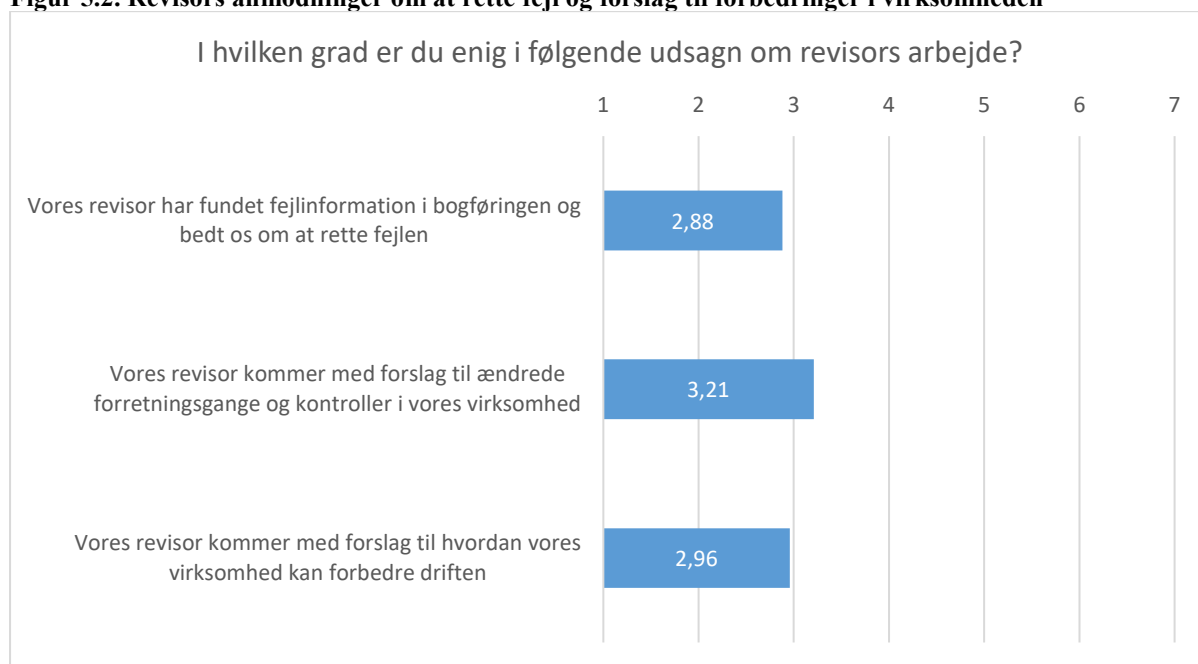
kontrolbesøg fra SKAT inden for de sidste tre år. Det er der 5,9% der har, hvilket betyder at cirka 2% om året oplever en skattekontrol fra SKAT.

Derudover synes det er være holdningen, at revisor sikrer korrekt bogføring, at revisor foretager regnskabsmæssige skøn og at revisor finder besvigelser selvom disse vurderinger er relativt lavere end vurderingen af at revisor sikre overholdelse af regnskabsregulering, moms og skat. I forhold til besvigelser er fordelingen af respondenternes svar lidt spredt. Der er 16% der mener at revisor slet ikke finder besvigelser (dvs. at de angiver 1 på skalaen), mens der er 40% der i høj grad (angiver 7 på skalaen) mener at besvigelserne findes af revisor.

5.2 FORSLAG OG KORREKTIONER FRA REVISOR

Spørgsmålene præsenteret i figur 5.1 fokuserede på kundernes generelle opfattelse af revisors rolle. En central vinkel på hvorvidt revisor skaber værdi i små virksomheder, herunder værdi for virksomhedens interessenter, er i hvilken grad revisor påvirker virksomheden og regnskabet ved at komme med forslag og kræve korrektion af fejlinformation. For at vurdere hvilken forskel revisor gør i praksis, omhandler spørgsmålene i figur 5.2 hvorvidt kunden rent faktisk har oplevet at revisor kommer med forslag og henstilling om fejlkorrektion.

Figur 5.2. Revisors anmodninger om at rette fejl og forslag til forbedringer i virksomheden

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Slet ikke", 4="I nogen grad", 7="I høj grad". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke" er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren.

Det ses at kunderne kun i begrænset omfang oplever, at revisor kommer med forslag til forbedringer af forretningsgange og drift, ligesom det oplevede omfang af revisor-identificeret fejlinformation synes at være beskedent.

De underliggende data viser at 31% svarer "slet ikke" til spørgsmålet om revisor opdager fejlinformation. Tilsvarende er der henholdsvis 29% og 34% der svarer, at revisor "slet ikke" kommer med forslag til forretningsgange og driftsforbedringer.

Dette tyder på at værdien af revision ikke er så konkret for de fleste respondenter. Hvor formålet med og den formelle betydning af revisors arbejde synes at være tydeligt og højt

vurderet af de fleste små virksomheder, så oplever respondenterne ikke denne betydning i samme omfang når de spørges til deres konkrete oplevelser.

Der er dog et mindretal som oplever, at revisor har en vis konkret betydning. Således er andelen af respondenter som svarer 5-7 på den gradvise skala fra 1-7, henholdsvis 18%, 24% og 20% (oplistet i den rækkefølge udsagn er vist i figur 5.2). De respondenter som har svaret 5-7 på spørgsmålet om fejlinformation, er yderligere spurgt til størrelsen af denne fejlinformation i den seneste regnskabsperiode. Resultatet heraf viser at revisors opdagelse og anmodning om korrektion af fejlinformation i seneste regnskabsperiode gennemsnitligt ændrede årets resultat med ca. 43.000 kr.

Vi har undersøgt om resultaterne i figur 5.2 kan skyldes, at revisor er stærkt involveret i bogføringen, og at kunden derfor ikke konkret oplever eksempelvis at revisor retter fejlinformation. Vi har opdelt virksomhederne i to grupper; dem som køber bogføringsassistance (22% af alle, jf. afsnit 6) og dem som ikke gør. Analyserne viser at der overordnet ikke er signifikant forskel mellem, hvorvidt de oplever at revisor opdager fejlinformation eller foreslår ændringer i forretningsgange. For oplevelsen af at revisor kommer med forslag til forbedringer i driften af virksomheden, har kunder der køber bogføringsydelser, i højere grad denne oplevelse. Det kan måske forklares med at revisors varetagelse af bogføringen giver en anden indsigt i virksomheden og dermed grundlag for forslag.

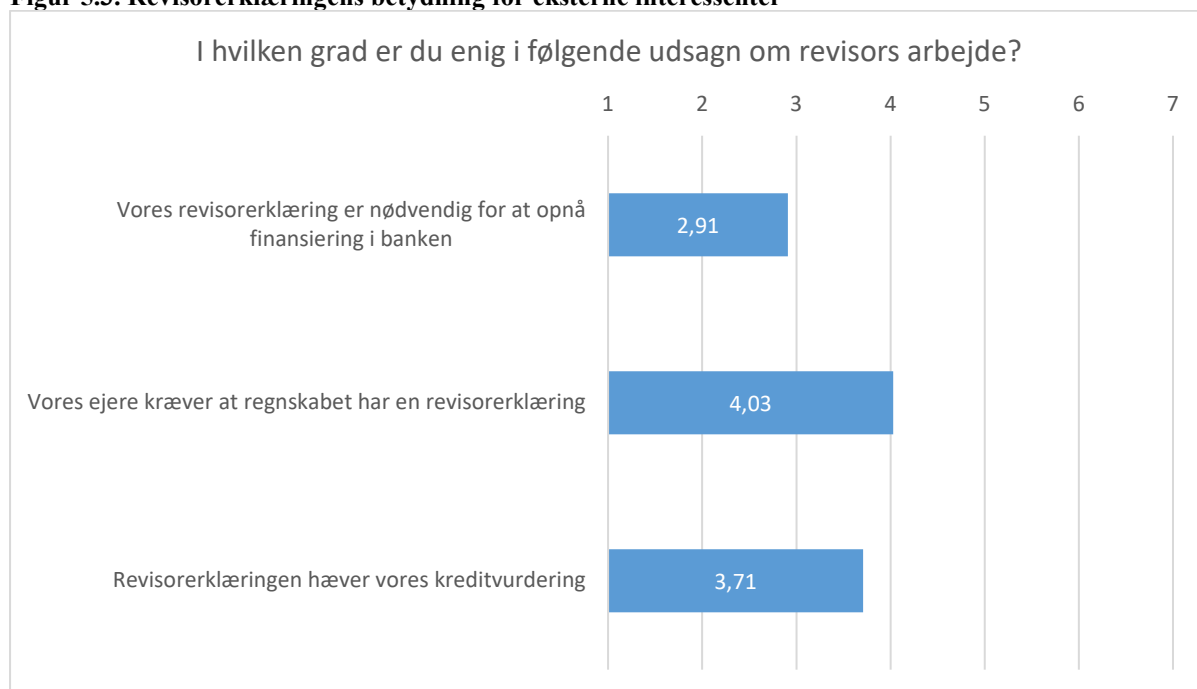
Ovenstående resultater kan derudover forventes at være påvirket af en række faktorer. Dette analyseres nærmere i afsnit 5.4.

5.3 REVISORS BETYDNING FOR INTERESSEENTERNE

Politiske diskussioner om hvorvidt der skal være lovpligtig revision (revisionspligt) eller lovpligtig revisorerklæring (revisorpligt) for små virksomheder, fremhæver ofte at en revisorerklæring kan være vigtig i forhold til virksomhedens interesser. Det er typisk banker og ejere som anses for at være de væsentligste interesser for små virksomheder, men samhandelspartnere (kunder og leverandører) anses også for vigtige og kan have interesse i regnskab og revisorerklæring til kreditvurdering.

Vi har derfor spurgt respondenterne om revisorerklæringens betydning i forhold til banken, ejere og kreditvurdering. Resultaterne er vist i figur 5.3.

Figur 5.3. Revisorerklæringens betydning for eksterne interessenter

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Slet ikke", 4="I nogen grad", 7="I høj grad". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren.

Virksomhederne vurderer med et gennemsnit på ca. 4 at ejerne "i nogen grad" kræver en revisorerklæring. Dette er den højeste vurdering inden for de tre spørgsmål, men spørgsmålet om erklæringens rolle ved kreditvurdering følger umiddelbart efter (gennemsnit 3,7).

Det er overraskende at spørgsmålet om betydningen af revisorerklæring for finansiering i banken kun scorer 2,9. Fordelingen bag dette gennemsnit viser at 48% af respondenterne svarer, at revisorerklæringen "slet ikke" er nødvendig for at opnå finansiering, mens 13% vurderer at en revisorerklæring i høj grad er et krav.

Dette resultat kan skyldes at en del virksomheder ikke har gæld til pengeinstitutter og derfor ikke oplever et krav fra banken. Vi har derfor set nærmere på svarene fra gruppen af virksomheder, hvor vi har haft adgang til oplysninger om den lang- og kortfristede gæld til pengeinstitutter. Respondenter fra virksomheder der jf. regnskabet har rentebærende gæld, udgør 52% af alle respondenter der har svaret på undersøgelsen. Resultaterne herfra viser at på spørgsmålet om "vores revisorerklæring er nødvendig for at opnå finansiering i banken" svarer disse respondenter:

- 3,36 i gennemsnit på skalaen fra 1-7 (for alle virksomheder er gennemsnittet 2,91)
- 37% af disse respondenter svarer "slet ikke" på spørgsmålet (48% for alle virksomheder).
- 16% af disse respondenter svarer "i høj grad" på spørgsmålet

Dette er overraskende og stiller spørgsmålstegn ved om revisorerklæringen generelt har stor betydning for finansiering i banken. Dette tyder på at enten er banken ikke tydelig om dens forventninger, eller også har revisorerklæringen ikke stor betydning for bankfinansiering.

Alt i alt viser resultaterne at små virksomheder især oplever, at revisor tilfører værdi gennem revisors påvirkning af regnskab, bogføring, moms og skat, mens behovet for revisorerklæringer i eksterne relationer generelt set er mindre.

5.4 HVILKE FAKTORER PÅVIRKER VURDERINGEN AF REVISORS BETYDNING?

Tabel 5.1 viser resultaterne af en statistisk analyse af sammenhængen mellem udvalgte karakteristika og de spørgsmål som er oplyst i figur 5.1-5.3.

Tabel 5.1. Test af sammenhæng mellem udvalgte faktorer og vurderinger af revisors betydning

	Erklæringen		Revisor og virksomhed		
	Erklæring med sikkerhed (grøn) eller assistanceerklæring (gul)	[Gruppen med assistanceerklæringer] Kendskab til revisorerklæringen (kendskab=grøn, ikke-kendskab=gul)	Virksomhedens størrelse (Grøn = vurderingen er højere, jo større virksomhed. Gul = vurderingen er højere, jo mindre virksomhed)	Revisor fra Big4 (grøn), Revisor fra ikke-Big4 =gul)	Hvor ofte har revisor og virksomhed kontakt? (Grøn = vurderingen er højere, jo hyppigere. Gul = vurderingen er lavere, jo hyppigere kontakt)
Revisors formelle betydning					
Revisor sikrer korrekt bogføring af transaktioner i vores bogholderi		Højere vurdering, når respondenterne ikke kender erklæringen	Højere vurdering, jo mindre virksomhed	Højere vurdering, hvis revisor ikke er fra big4	Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisor sikrer at regnskabet er opstillet i overensstemmelse med reglerne	Højere vurdering hvis assistanceerklæring	Højere vurdering, når respondenterne kender erklæringen			Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisor foretager regnskabsmæssige skøn og værdiansættelser til brug for årsregnskabet (fx aktivers levetid, tab på debitorer, ukurans på varelager og værdiansættelse af investeringsejendomme)		Højere vurdering, når respondenterne ikke kender erklæringen			Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisor finder besvigelser, såfremt disse begås af medarbejdere i vores virksomhed		Højere vurdering, når respondenterne ikke kender erklæringen			Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisor sikrer at vores moms og skat er korrekt				Højere vurdering, hvis revisor ikke er fra big4	Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Forslag og korrektioner fra revisor					
Vores revisor har fundet fejlinformation i bogføringen og bedt os om at rette fejlen			Højere vurdering, jo mindre virksomhed		Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Vores revisor kommer med forslag til ændrede forretningsgange og kontroller i vores virksomhed					Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Vores revisor kommer med forslag til hvordan vores virksomhed kan forbedre driften					Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisors betydning for interessenter					
Vores revisorerklæring er nødvendig for at opnå finansiering i banken	Højere vurdering hvis erklæring med sikkerhed				Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Vores ejere kræver at regnskabet har en revisorerklæring	Højere vurdering hvis erklæring med sikkerhed	Højere vurdering, når respondenterne ikke kender erklæringen	Højere vurdering, jo større virksomhed	Højere vurdering, hvis revisor er fra big4	Højere vurdering, jo hyppigere kontakt
Revisorerklæringen hæver vores kreditvurdering	Højere vurdering hvis erklæring med sikkerhed		Højere vurdering, jo større virksomhed		Højere vurdering, jo hyppigere kontakt

Tabellen er baseret på statistiske tests af sammenhængen mellem svar på de oplyste spørgsmål og de karakteristika der er oplyst i kolonner. Testen er udført som en regressionsanalyse, hvor den afhængige variabel er hvert af de oplyste spørgsmål. Karakteristika er forklaret i tabel X.X. Den grønne eller gule farve angiver en statistisk signifikant sammenhæng ved et signifikansniveau på 5%.

5.4.1 ERKLÆRINGEN

Revisors arbejde ved en erklæring med højere sikkerhed vil være mere omfattende end en erklæring med lavere, eller slet ingen, sikkerhed. Det må alt andet lige forventes at hvis revisors arbejde er mere omfattende, så er der flere korrektioner til regnskabet og flere forslag til forbedringer. Vi forventer derfor en forskel i vurderingerne alt efter om erklæringen er med eller uden sikkerhed.

Det er overraskende at denne sammenhæng ikke findes for de fleste af udsagnene om revisors formelle betydning og revisors betydning i forhold til identifikation af fejlinformation og forslag til klienten. Sammenhængen findes alene i forhold til udsagnet om hvorvidt revisor sikrer opstilling af regnskabet i overensstemmelse af reglerne. Denne sammenhæng er dog at respondenter med assistanceerklæringer vurderer udsagnet højere end andre – og dermed er sammenhængen omvendt af hvad der kunne forventes. Årsagen hertil er formentlig at betegnelsen for en assistanceerklæring er assistance med opstilling af regnskabet.

I forhold til interessenterne er sammenhængen tydelig. De virksomheder som har en erklæring med sikkerhed, vurderer generelt revisorerklæringens betydning for interessenterne højere end de virksomheder som får en assistanceerklæring. Dette kan være et resultat af at banken har krævet en erklæring med sikkerhed.

Vi har også undersøgt hvorvidt det gør en forskel for vurderingerne om respondenter kender den erklæring der afgives på årsregnskabet. I denne delanalyse har vi udelukkende inddraget de virksomheder som får assistanceerklæringer. Som fremhævet i afsnit 4, er 21% i denne gruppe klar over hvilken erklæring de modtager på årsregnskabet, mens 57% tror at de modtager en erklæring med højere sikkerhed. Det ses af tabel 5.1 at de respondenter som tror de får en erklæring med højere sikkerhed end det rent faktisk er tilfældet, i højere grad vurderer at revisor sikrer korrekt bogføring, udfører regnskabsmæssige skøn og at revisor finder besvigelser. Dette resultat kan skyldes at revisor udfører mere arbejde end påkrævet i forbindelse med assistanceerklæringen og/eller at revisor har mange regnskabsrelaterede ekstraopgaver.

Respondenter der er klar over hvilken erklæring de modtager, vurderer udsagnet om at revisor sikrer korrekt opstilling af regnskabet højere. Dette resultat er i tråd med tesen om at betegnelsen for erklæringen har en betydning.

5.4.2 REVISIONSVIRKSOMHED, VIRKSOMHEDSSTØRRELSE OG INTERAKTION MELLEML REVISOR OG KUNDE

For de karakteristika som ikke vedrører erklæringen, er det først og fremmest tydeligt at hyppigheden af revisors kontakt med kunden har stor indflydelse på respondenternes vurderinger. Det ses at jo hyppigere kontakt, jo højere vurderinger af revisors formelle betydning og tilsvarende er dette forbundet med at respondenterne i højere grad oplever at revisor finder fejlinformation og kommer med forslag. Endelig er det også virksomheder med en høj grad af kontakt med revisor som oplever at revisorerklæringen er vigtig i forhold til interessenterne. Disse resultater er nok ikke overraskende, men det er interessant at der er så tydelig en sammenhæng. Det skal bemærkes at sammenhængen blandt andet også kan forklares ved at den hyppige kontakt med revisor, er udtryk for at virksomheden køber ydelser udover revisorerklæringen.

I tabel 5.1 ses at for virksomheder der er større, vurderes revisorerklæringen at have en større betydning for interessenterne. Hvad angår revisors rolle i forhold til kvaliteten af bogføringen og identifikationen af fejlinformation, vurderer de mindre virksomheder i undersøgelsen disse udsagn højere end de større virksomheder.

Hvorvidt revisor er fra en Big4-revisionsvirksomhed eller ikke, ser ikke ud til at føre til store forskelle i respondenternes svar. For to udsagn om revisors formelle betydning, er der signifikant højere vurdering fra respondenter der benytter sig af en revisor fra en ikke-big4 revisionsvirksomhed.

5.4.3 VIRKSOMHEDER MED GÆLD

Det fremføres ofte at virksomheder med gæld har et større behov for revisors erklæring. Vi har derfor undersøgt om eksistensen af lang- eller kortfristet gæld påvirker respondenternes vurdering af revisors eksterne betydning (de tre sidste udsagn i tabel 5.1). Denne analyse viser at virksomheder med gæld i højere grad end andre vurderer at revisorerklæringen er vigtig for finansiering i banken samt kreditvurderingen. Som det fremgik af afsnit 5.3, så er der dog stadig en del respondenter (37%) fra virksomheder med bankgæld som vurderer at revisorerklæringen ”slet ikke” har betydning. Der kan ikke konstateres en sammenhæng i forhold til om ejerne kræver revisorerklæringen.

5.5 TAGER REVISOR FOR MEGET ANSVAR FOR REGNSKABET?

I forhold til bogføring og udøvelse af regnskabsmæssige skøn skal der efter revisorreguleringen skelnes mellem hvad der er henholdsvis ledelsens og revisors ansvar. Det er ledelsen der er ansvarlig for bogføringen og regnskabsaflæggelsen, ligesom det er ledelsen der skal foretage de regnskabsmæssige skøn. Revisor skal være uafhængig ved erklæringer med sikkerhed, og det betyder at revisor alene kan bistå med hvad der betegnes som assistance af ”rutinemæssig eller mekanisk art”. Ved assistanceerklæringer er der ikke et krav om at revisor skal være uafhængig, men revisor skal i erklæringen angive såfremt revisor ikke er uafhængig.

Det betyder dog ikke at revisor ikke har en rolle i forhold til korrekt bogføring og regnskabsmæssige skøn. Når revisor observerer at bogføring eller regnskabsmæssige skøn er fejlbehæftet, vil revisor bede ledelsen om at rette forholdet. Det virker derfor rimeligt at en betydelig del af respondenterne mener at revisor sikrer korrekt bogføring (gennemsnit på 5,57, jf. figur 5.1).

Det er bemærkelsesværdigt at en stor del af respondenterne vurderer at revisor foretager regnskabsmæssige skøn til brug for årsregnskabet (gennemsnit på 5,33). De detaljerede resultater viser at 44% angiver 7 til spørgsmålet, hvilket svarer til oplevelsen af at revisor i høj grad foretager regnskabsmæssige skøn. Der kan være flere forklaringer herpå:

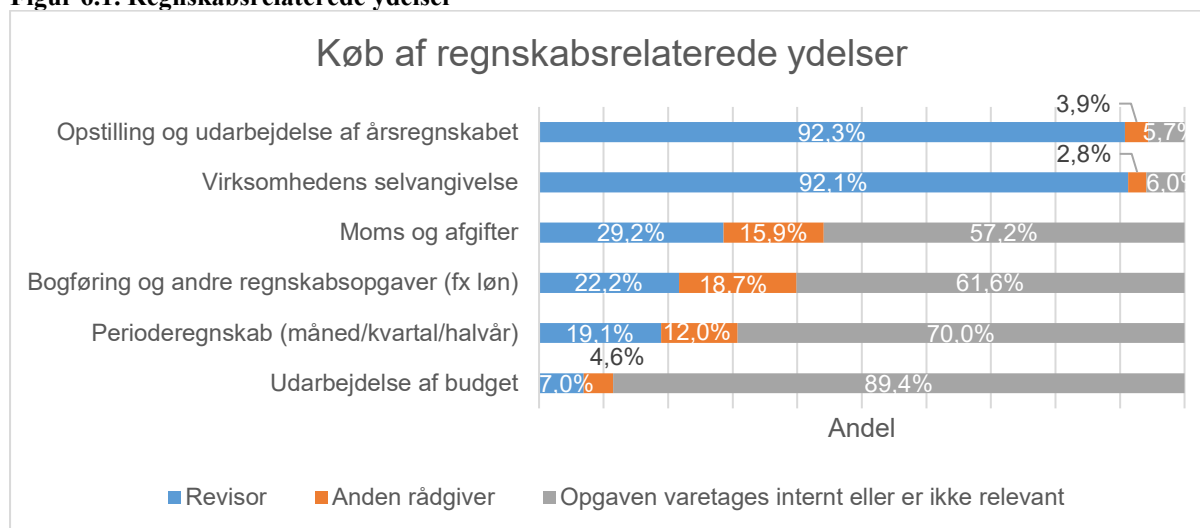
- Revisor foretager regnskabsmæssige skøn og er dermed langt mere involveret i regnskabsaflæggelsen end assistance af ”rutinemæssig eller mekanisk” art. I sådanne tilfælde kan revisor ikke betragtes som uafhængig, da revisor udarbejder grundlaget for centrale regnskabsposter som revisor selv skal forholde sig til ved erklæringsafgivelsen. Problemstillingen betegnes som ”egenkontrol”.
- Revisor yder bogføringsassistance som ekstra ydelse og derfor er det ikke tydeligt for kunden hvilket ansvar kunden har for regnskabsaflæggelsen. De statistiske test i tabel 5.1 giver noget støtte til denne forklaring, da virksomheder med hyppigere kontakt til revisor, i højere grad vurderer at revisor foretager regnskabsmæssige skøn.

- Revisor har gennemgået poster med regnskabsmæssige skøn med kunden, herunder fx forespurgt om sandsynligheden for at inddrive tilgodehavende eller for at sælge lavt omsættelige varer på varelageret. Dette kan betyde at skøn rent faktisk foretages af kunden, men at kunden ikke er bevidst om at disse diskussioner handler om regnskabsmæssige skøn der anvendes i årsregnskabet.

6. REVISORS OPGAVER I SMÅ VIRKSOMHEDER

Revisor udfører ofte en række opgaver for små virksomheder samtidig med erklæringsopgaven på årsregnskabet. Vi har identificeret en række opgaver, der enten er regnskabsrelaterede eller ikke, og spurgt hvorvidt virksomheden køber ydelsen fra revisor eller anden rådgiver. Resultaterne er vist i figur 6.1 og 6.2.

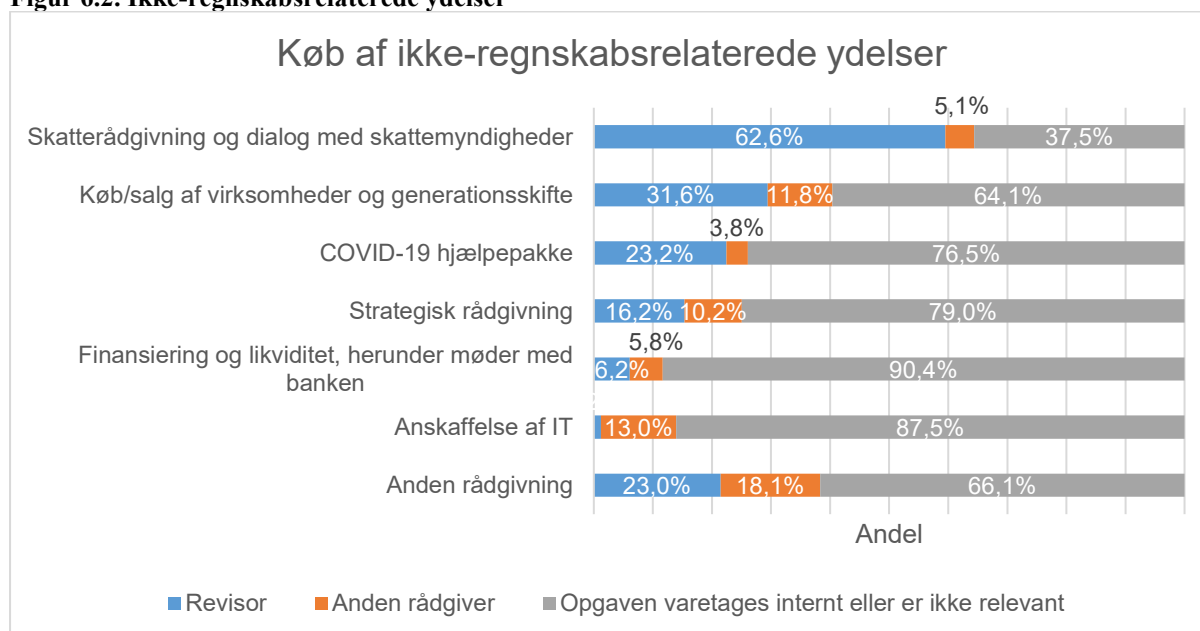
Figur 6.1. Regnskabsrelaterede ydelser

Figuren viser hvor stor en andel af virksomhederne som køber ydelser. Summen af revisor+anden rådgiver+internt/ikke-relevant kan overstige 100% idet respondenter kan købe ydelser fra både revisor og anden rådgiver i forhold til den samme opgave.

Revisor er ikke overraskende den typiske rådgiver inden for regnskabsrelaterede ydelser. Det er især assistance til udarbejdelse af årsregnskab og selvangivelse, hvor de små virksomheder køber ydelser fra revisor. Opgaver i forhold til moms, bogføring, perioderegnskab og budget varetages typisk af virksomhedens egne medarbejdere.

Figur 6.2. Ikke-regnskabsrelaterede ydelser

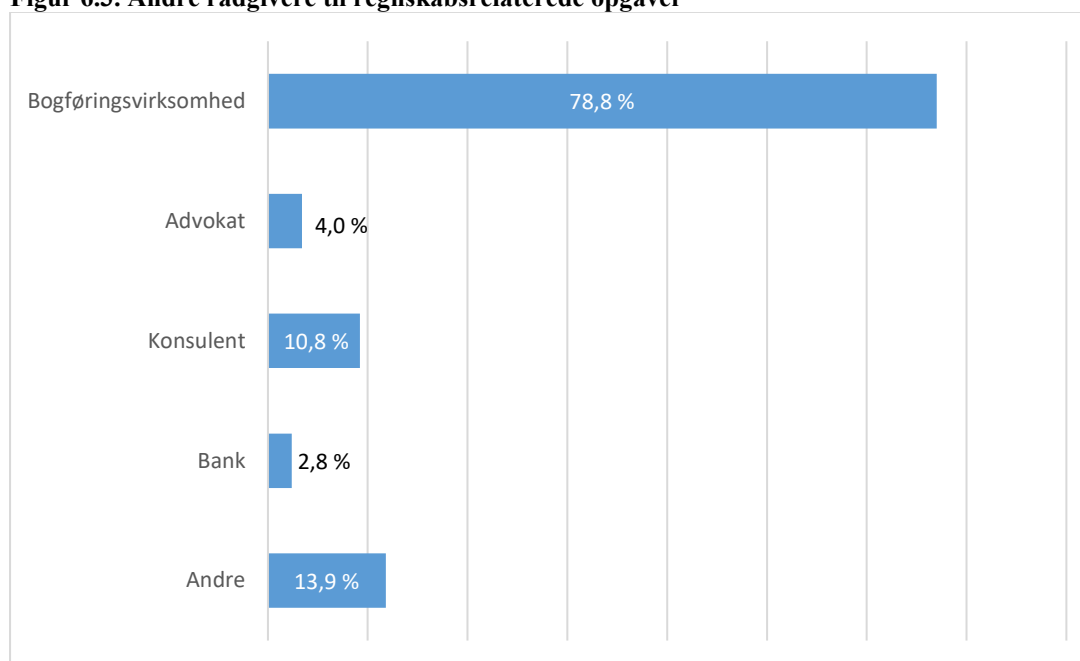

Figuren viser hvor stor en andel af virksomhederne som køber ydelser. Summen af revisor+anden rådgiver+internt/ikke-relevant kan overstige 100% idet respondenter kan købe ydelser fra både revisor og anden rådgiver i forhold til den samme opgave.

I forhold til andre ydelser er det typisk i forhold til skatterådgivning samt køb/salg af virksomheder og generationsskifte, at de små virksomheder anvender revisor eller andre rådgivere. Revisor eller anden rådgiver spiller generelt ikke den store rolle i forbindelse med finansiering/likviditet eller IT-anskaffelser. Ved strategisk rådgivning eller opsamlingskategorien, anden rådgivning, angiver en del at de køber rådgivning, ligesom der er købt hjælp til COVID-19 hjælpepakker i cirka en fjerdedel af de små virksomheder (se mere herom i afsnit 8).

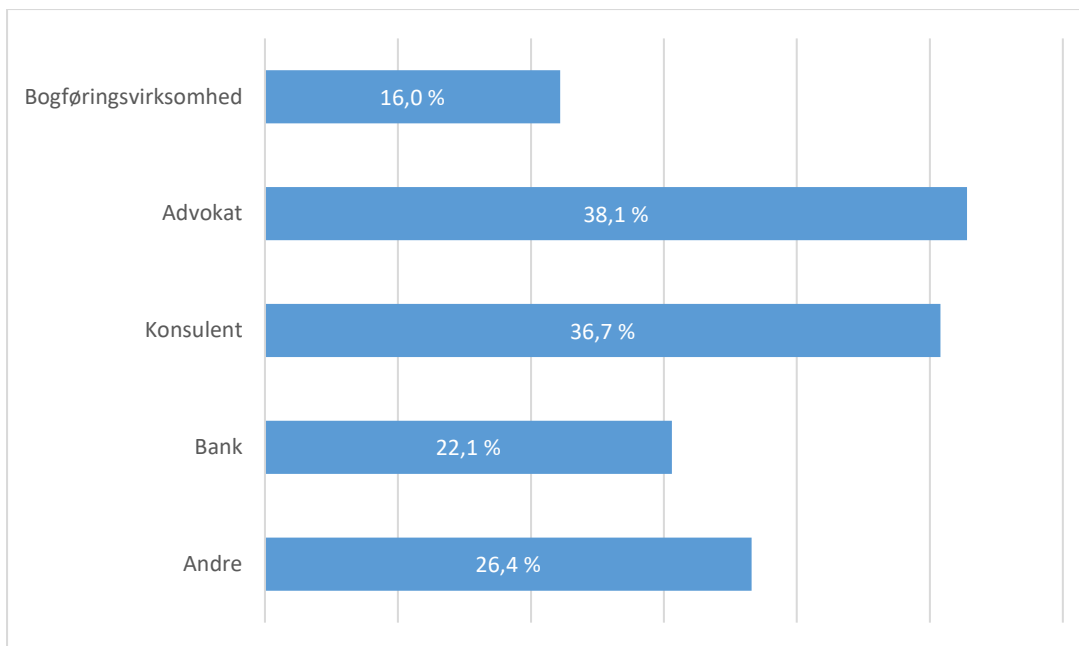
I de tilfælde hvor virksomhederne benytter en anden rådgiver end revisor til regnskabsrelaterede opgaver, svarer langt størstedelen (78,8%) at de benytter en bogføringsvirksomhed til denne type opgaver (Figur 6.3). For ikke-regnskabsrelaterede opgaver ses i figur 6.4 at de små virksomheder benytter en bred vifte af alternative rådgivere i de tilfælde, hvor man ikke anvender revisor. Advokat (38,1%) og konsulent (36,7%) er her de mest brugte typer af rådgivere ud over revisor.

Figur 6.3. Andre rådgivere til regnskabsrelaterede opgaver

Figuren viser resultaterne af følgende spørgsmål: "Du har markeret at din virksomhed får assistance/rådgivning fra en anden rådgiver end revisor til nedenstående opgaver. Angiv venligst nedenfor hvilke rådgivere der er tale om (sæt gerne flere krydser)".

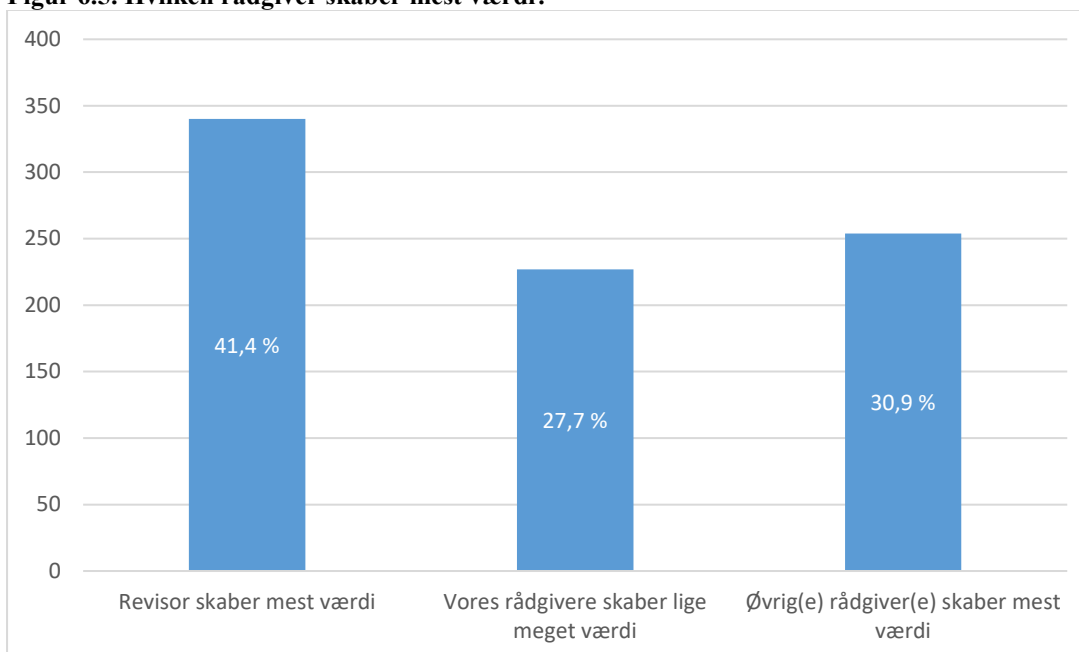
Figur 6.4. Andre rådgivere til ikke-regnskabsrelaterede opgaver

Figuren viser resultaterne af følgende spørgsmål: "Du har markeret at din virksomhed får assistance/rådgivning fra en anden rådgiver end revisor til nedenstående opgaver. Angiv venligst nedenfor hvilke rådgivere der er tale om (sæt gerne flere krydser)".

Endelig bad vi undersøgelsens deltagere om at vurdere hvilke typer af rådgivere, som skaber mest værdi for virksomheden. Figur 6.5 viser at et lille flertal (41,4%) mener, at revisor skaber mest værdi. De resterende ca. 60% fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem anden rådgiver (30,9%) eller at begge typer skaber lige meget værdi (27,7%).

Figur 6.5. Hvilken rådgiver skaber mest værdi?

Figuren viser resultaterne af følgende spørgsmål: "Med udgangspunkt i din egen virksomhed, bedes du vurdere hvem der skaber mest værdi når du sammenligner revisor med den anden/de andre rådgivere".

7. HVORDAN OPFATTER SMÅ VIRKSOMHEDER VÆRDIEN AF REVISORS ROLLE?

Mens tidligere afsnit har sat fokus på effekterne af revisorerklæringer (afsnit 5) og hvilke opgaver revisor udfører i små virksomheder (afsnit 6), så fokuserer dette afsnit på hvordan virksomhederne opfatter værdien af revisors rolle, herunder om der er aspekter af revisors rolle som i højere grad værdsættes end andre. Vi fokuserer på følgende:

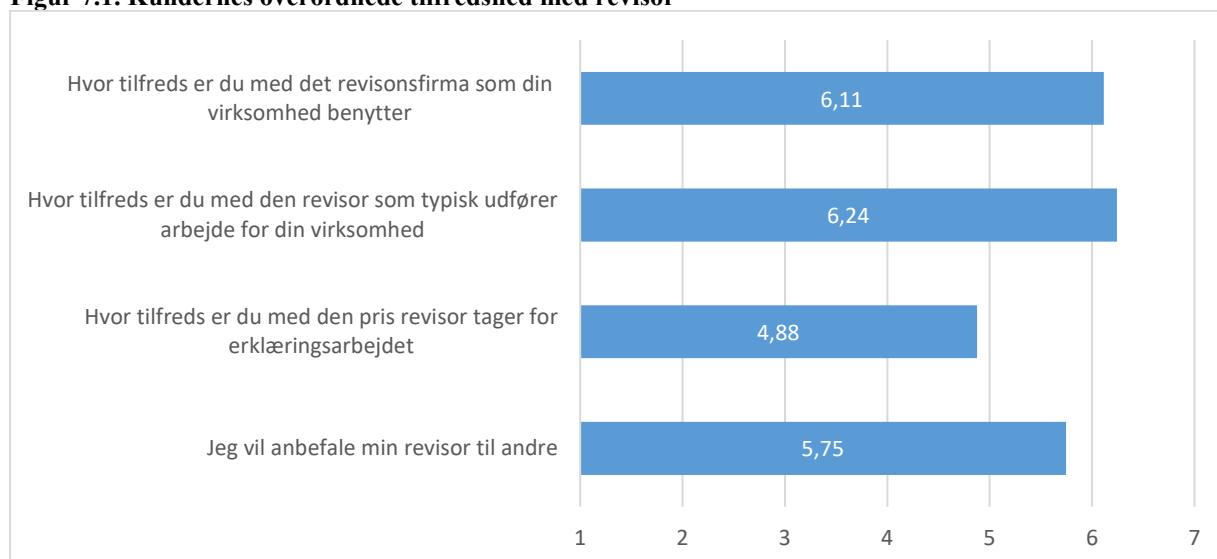
- Er revisors kunder tilfredse og loyale?
- Samarbejdet mellem virksomhed og revisor
- Opfattes revisors arbejde som meningsfuldt?
- Revisors integritet og professionelle skepsis
- Revisors kompetencer

7.1 ER REVISORS KUNDER TILFREDSE OG LOYALE?

Figur 7.1 og 7.2 viser henholdsvis kundernes *tilfredshed* og *loyalitet* i forhold til revisor. Vi har undersøgt kundernes tilfredshed og loyalitet ved at anvende de udsagn som typisk anvendes i forskningen om kundetilfredshed med serviceydelser og loyalitet over for leverandøren af serviceydelser. Udsagnene er, jf. forskningslitteraturen, tilsammen et udtryk for tilfredshed/loyalitet med leverandører af serviceydelser. Disse udsagn er bevidst overlappende da det ud fra et forskningsmæssigt synspunkt forstærker analyserne, når de inddrages i et samlet mål. I indeværende analyse analyseres udsagnene dog hver for sig – bortset fra analysen i afsnit 7.6.

Uanset hvordan der spørges, så er de små virksomheder tilsyneladende ganske tilfredse med deres revisor. Tre udsagn scorer omkring 6 hvilket er tæt på det maksimale niveau på 7 som indikerer ”meget tilfreds” på skalaen. For disse udsagn svarer omkring 50% at de er meget tilfredse. Det sidste udsagn vedrører tilfredshed med prisen hvor respondenterne generelt er tæt på det midterste niveau (4), der angiver at respondenterne ”hverken er tilfreds eller utilfreds”. Dette indikerer at prisen er et afgørende element i hvordan små virksomheder opfatter revisor, og den værdi revisors arbejde tilfører. Fordelingen af svar til udsagnet om tilfredshed med pris viser at 17% af respondenterne har angivet vurderingen 1-3 og dermed kan identificeres som utilfredse med prisen, mens 58% har angivet 5-7 og dermed indikerer tilfredshed med prisen.

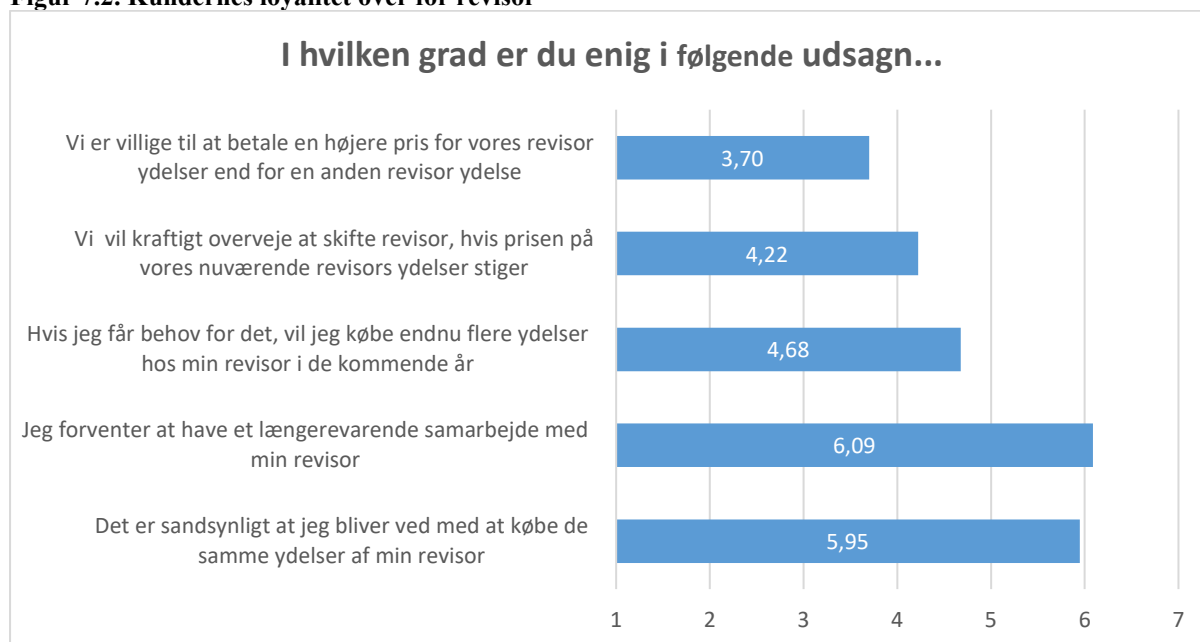
Figur 7.1. Kundernes overordnede tilfredshed med revisor

Respondenterne er for de tre øverste udsagn bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget utilfreds", 4="Hverken tilfreds eller utilfreds", 7="Meget tilfreds". For det nederste udsagn er skalaen 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

I forhold til loyalitet ses igen betydningen af den pris der skal betales for revisors ydelser. Respondenterne er her spurgt om deres enighed med de oplyste udsagn, og det er tydeligt på de to øverste udsagn at prisen er vigtig for revisorvalg eller –fravalg. Derudover viser de to nederste udsagn at kunderne i vid udstrækning regner med at fortsætte med den samme revisor. Eksempelvis er det 84% af respondenterne som angiver 5-7 på svarskalaen til udsagnet om længerevarende samarbejde, og dermed giver udtryk for at de forventer at fortsætte med den samme revisor. Dette er ikke overraskende da afsnit 3 viste at de fleste respondenter i undersøgelsen er fra virksomheder, der igennem en længere årrække har haft den samme revisor. Dette skal dog ses i lyset af at prisen er en parameter som kan få kunden til at genoverveje relationen til revisor.

Figur 7.2. Kundernes loyalitet over for revisor

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

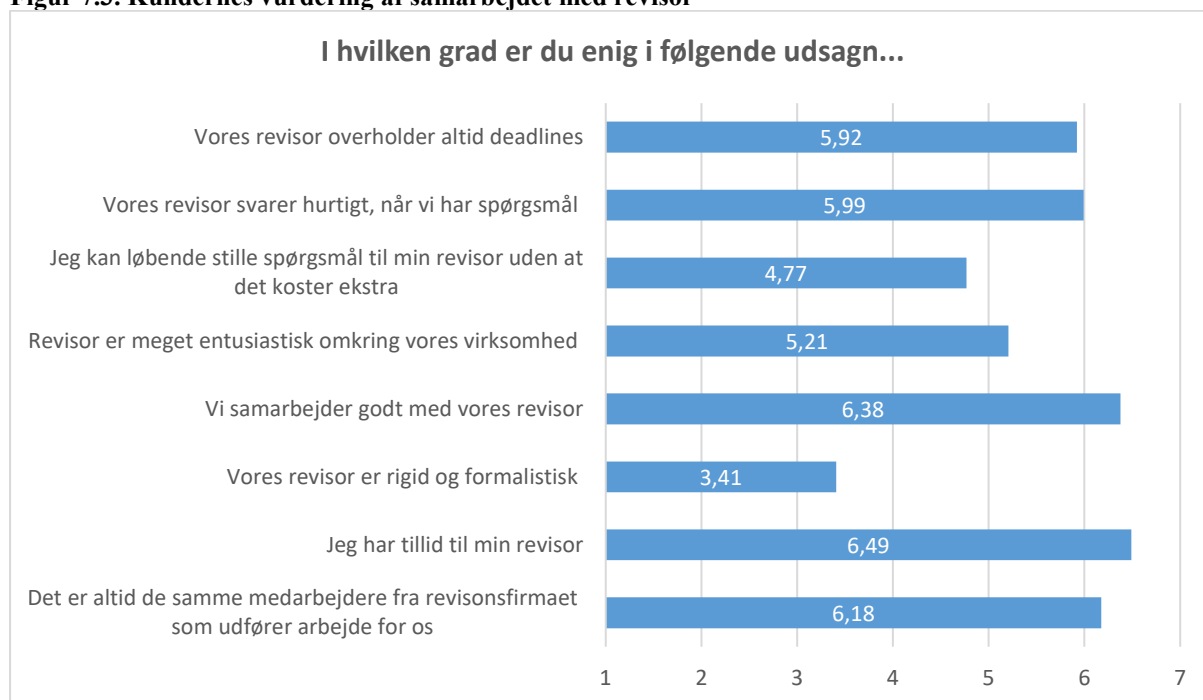
7.2 SAMARBEJDET MELLEM VIRKSOMHED OG REVISOR

De små virksomheders vurdering af samarbejdet med revisor fremgår af figur 7.3. Undersøgelsens deltagere ser ud til generelt at opleve samarbejde med revisor som godt, hvilket eksempelvis indikeres ved scoren 6,38 for udsagnet: "Vi samarbejder godt med vores revisor". Udsagnet om hvorvidt revisor opleves som rigid og formalistisk, er "vendt om" således at en høj score kan være udtryk for at revisor er svær at arbejde sammen med. Dette ser dog ikke ud til generelt at være tilfældet.

En nærmere undersøgelse af svarenes fordeling for hvert udsagn viser at respondenterne især er delte omkring udsagnene:

- "Jeg kan løbende stille spørgsmål til min revisor uden at det koster ekstra", hvor 57 % er enige (scoren 5-7) og 25 % er uenige (scoren 1-3).
- "Vores revisor er rigid og formalistisk", hvor 30 % er enige (scoren 5-7) og 51 % er uenige (scoren 1-3).

Figur 7.3. Kundernes vurdering af samarbejdet med revisor

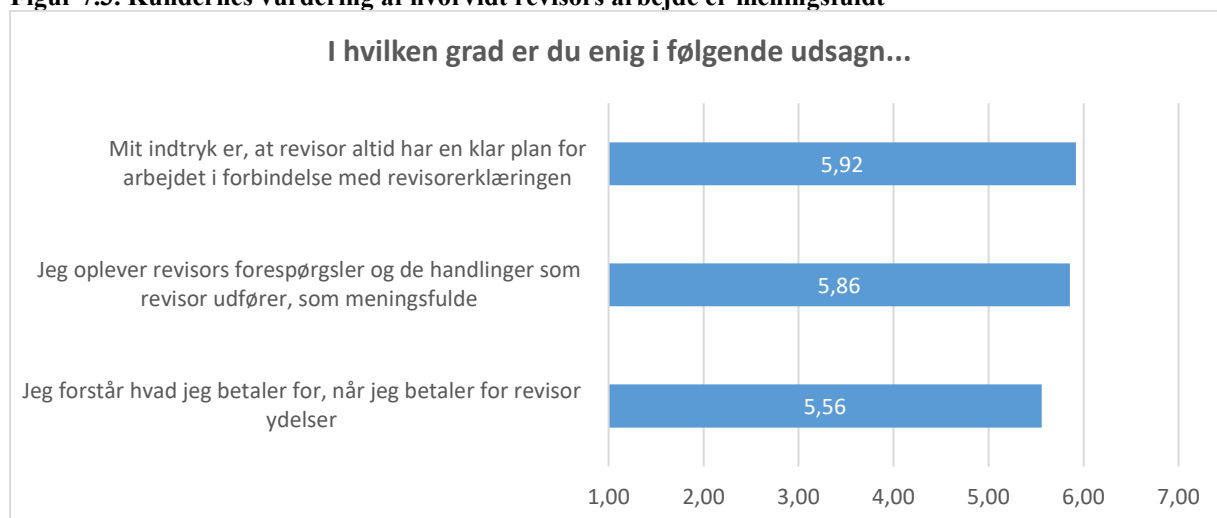

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke" er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

7.3 OPFATTES REVISORS ARBEJDE SOM MENINGSFULDT?

Rapporten har tidligere afdækket en forståelseskluft mellem kunden og revisors erklæring (afsnit 4). En årsag kan være at kunden ikke forstår *erklæringen* eller ikke finder den meningsfuld. Vi har inkluderet tre spørgsmål som er udtryk for hvorvidt revisors *arbejde* opfattes som meningsfuldt. Resultaterne som er vist i figur 7.3, peger i retning af at kunderne generelt er enige i at arbejdet er meningsfuldt. Fordelingen af svar på de forskellige svarmuligheder fra 1-7 viser at respondenterne ikke har delte meninger på disse spørgsmål, men at 75-83% er enige (har svaret 5-7).

Figur 7.3. Kundernes vurdering af hvorvidt revisors arbejde er meningsfuldt

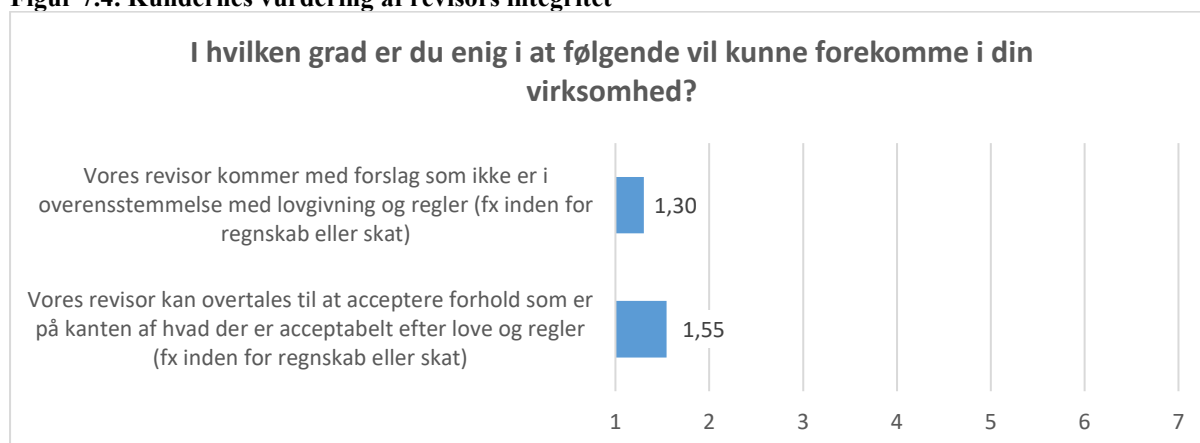
Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

7.4 REVISORS INTEGRITET OG PROFESSIONELLE SKEPSIS

Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant i forbindelse med erklæringsafgivelse med sikkerhed og skal tilføre troværdighed til regnskabet³. Det forventes at en god revisor er en revisor der udviser integritet og professionel skepsis ved udførelse af erklæringsopgaven. Vi har derfor opstillet fire udsagn der skal måle hvordan kunderne opfatter revisors integritet og professionelle skepsis. Resultaterne er vist i figur 7.4 og 7.5.

Figur 7.4 viser udsagn i forhold til revisors integritet. Der er meget få respondenter der oplever at revisor enten selv, eller presset af kunden, er på kant med love og regler. Dette er positivt og forventeligt. Fordelingen viser at det kun er 2-3% af respondenterne som i nogen grad erklærer sig enige i, at revisor overtræder love og regler.

Figur 7.4. Kundernes vurdering af revisors integritet

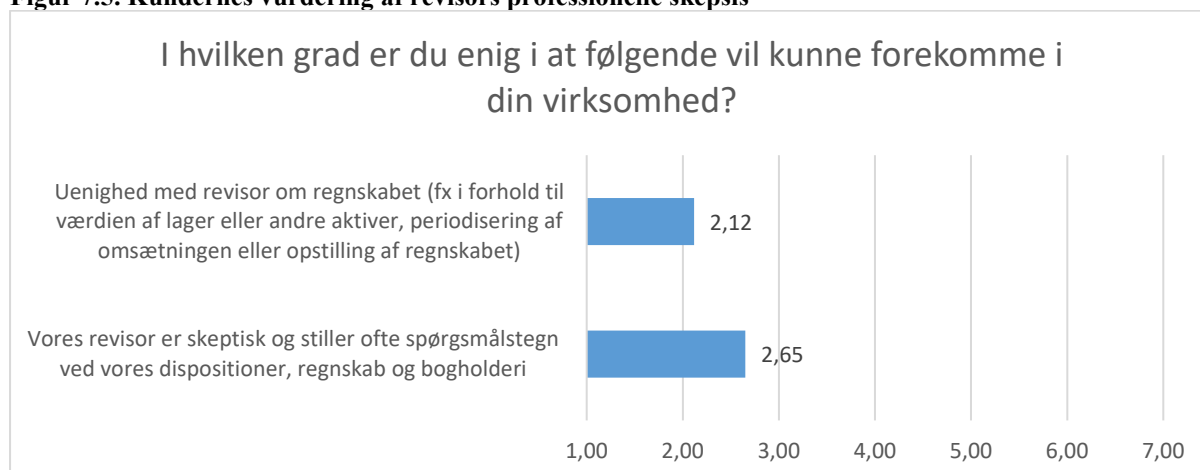

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

³ Ifølge loven regnes revisor kun som offentlighedens tillidsrepræsentant når der afgives erklæringer med sikkerhed. Revisorloven fastslår dog at revisor ved erklæringer uden sikkerhed, som fx assistanceerklæringen, skal udvise professionel kompetence og fornøden omhu.

I figur 7.5 vises resultaterne for to udsagn der måler kundernes vurdering af revisors professionelle skepsis – dvs. at revisor kan have en holdning til regnskabsposter som er forskellig fra kundens holdning (og bede kunden om at rette forholdet) - og at revisor generelt udfordrer regnskabet. Scoren for disse spørgsmål er mellem 2 og 3, og respondenterne er derfor generelt lidt uenige i at revisor kan have en holdning til regnskabsposter som er forskellige fra kunden, og at revisor stiller spørgsmålstegn ved bogføring og regnskab. Dette er lidt bekymrende. Spørgsmålene er inspireret af et udenlandsk studie, og niveauet for dette udsagn er noget lavere end i den udenlandske undersøgelse der dog vedrørte børsnoterede virksomheder.

Figur 7.5. Kundernes vurdering af revisors professionelle skepsis

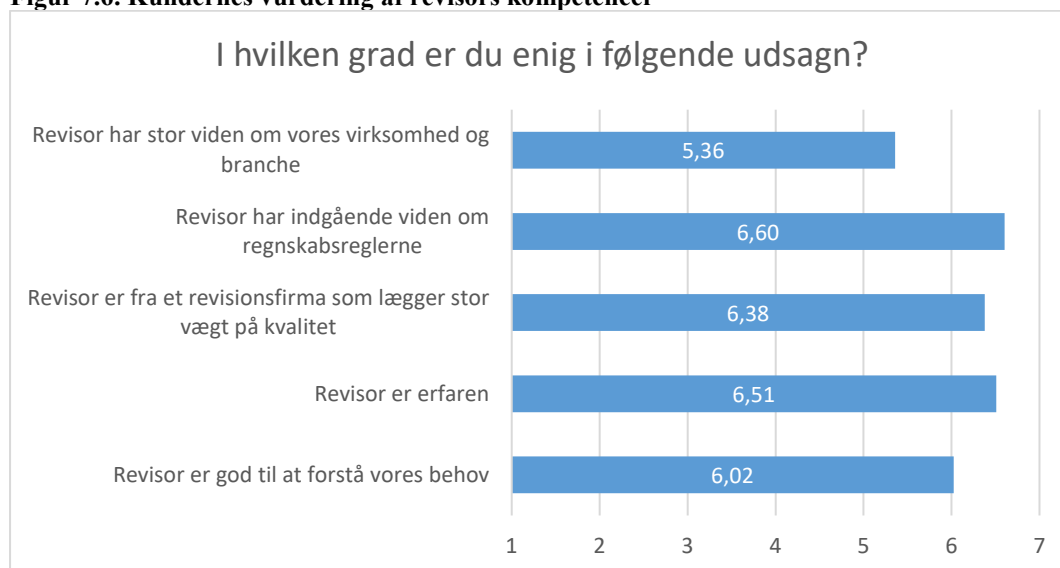

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

7.5 REVISORS KOMPETENCER

De sidste udsagn i denne del af undersøgelsen vedrører revisors kompetencer, jf. figur 7.6. Generelt er kunderne meget positive i deres vurderinger af revisors kompetenceniveau hvor viden om regnskabsregler, kvalitetsbevidsthed og erfaring scorer højest. Fordelingen af svar viser at det kun er på spørgsmålet om hvorvidt revisor har stor viden om kundens virksomhed og branche, at der kan identificeres en grad af uenighed idet ca. 10% angiver uenighed (scoren 1-3) for dette udsagn.

Figur 7.6. Kundernes vurdering af revisors kompetencer

Respondenterne er bedt om at svare på en skala fra 1 til 7, hvor 1="Meget uenig", 4="Hverken enig eller uenig", 7="Meget enig". Derudover har respondenterne haft mulighed for at svare "ved ikke". Respondenter der har svaret "ved ikke", er ikke indeholdt i datagrundlaget for figuren

7.6 HVILKE FAKTORER ER SÆRLIGT FORBUNDET MED KUNDERNES TILFREDSHED OG LOYALITET?

Vi har foretaget yderligere analyser for at opnå indsigt i hvilke faktorer, der er særligt forbundet med kundernes vurdering af henholdsvis tilfredshed og loyalitet. I den forbindelse undersøger vi både sammenhængen mellem tilfredshed/loyalitet og flere af de faktorer der er nævnt i afsnit 7.2-7.5, samt sammenhængen til de karakteristika som tidligere har været analyseret i rapporten. Resultaterne er vist i tabel 7.1.

Tabel 7.1 Hvilke faktorer er særligt forbundet med kundernes tilfredshed og loyalitet?

	TILFREDSHED	LOYALITET
Forhold relateret til kundevurderinger		
Samarbejdet med revisor	Jo højere vurdering af samarbejdet med revisor, jo højere tilfredshed	Jo højere vurdering af samarbejdet med revisor, jo større loyalitet
Revisors kompetencer	Jo højere vurdering af revisors kompetencer, jo højere tilfredshed	Jo højere vurdering af revisors kompetencer, jo større loyalitet
Revisors integritet		
Revisors professionelle skepsis	Jo højere vurdering af revisors professionelle skepsis, jo lavere tilfredshed	
Andre karakteristika		
Erklæring med sikkerhed eller assistanceerklæring		
Kendskab til erklæringens sikkerhed eller ikke		
Big 4 revisor eller ikke	Kunder med big 4 revisor er mindre tilfredse	
Virksomhedens størrelse (målt på aktiver)		
Kontakt mellem revisor og kunde (antal årlige interaktioner)	Jo flere årlige interaktioner mellem kunder og revisor, jo højere tilfredshed	Jo flere årlige interaktioner mellem kunder og revisor, jo større loyalitet
Antal år kunden har haft samme revisor		
Har virksomheden gæld eller ikke		Kunder med gæld er mindre loyale

Tabellen er baseret på statistiske tests af sammenhængen mellem de oplyste faktorer og henholdsvis tilfredshed og loyalitet. Testen er foretaget som en regressionsanalyse (OLS). Den afhængige variabel er i hver regressionsanalyse enten tilfredshed eller loyalitet, hvor alle udsagn for henholdsvis tilfredshed og loyalitet lægges sammen til et samlet mål i overensstemmelse med forskningen. De uafhængige variable er de faktorer, der er oplyst i første kolonne. De to afhængige variable samt følgende variable: samarbejdet med revisor, revisors kompetencer, og revisors integritet er variable sammensat af flere udsagn og efterfølgende testet for deres robusthed. Konklusionerne er baseret på om der kan konstateres en statistisk signifikant sammenhæng ved et signifikansniveau på 5%.

Der er tre faktorer som er signifikant forbundet med både tilfredshed og loyalitet med revisor. Det er samarbejdet med revisor, kundens vurdering af revisors kompetencer samt antallet af årlige interaktioner. Resultaterne er ikke overraskende, men understreger at kunden sætter pris på både revisors bløde kvaliteter (samarbejde) og revisors faglige kvaliteter, ligesom resultaterne i forhold til loyalitet viser at disse forhold er en del af grundlaget når kunden beslutter at fortsætte med revisor.

Revisors professionelle skepsis er i denne analyse målt ved udsagnet ”Vores revisor er skeptisk og stiller ofte spørgsmålstejn ved vores dispositioner, regnskab og bogholderi”. I love og regler, samt i samfundet generelt, er der en forventning om at revisor udfordrer kunden og har en sund skepsis i forhold til kundens bogholderi og regnskabsmateriale. Det ser dog ud til at en høj skepticisme koster på tilfredsheden, da højere vurdering af skepsis er signifikant forbundet med lavere tilfredshed. Fra et samfundsmæssigt synspunkt er det dog betryggende at dette ikke ser ud til at koste på loyaliteten til revisor – dvs. at de mere skeptiske revisorer ikke oplever mindre loyale kunder.

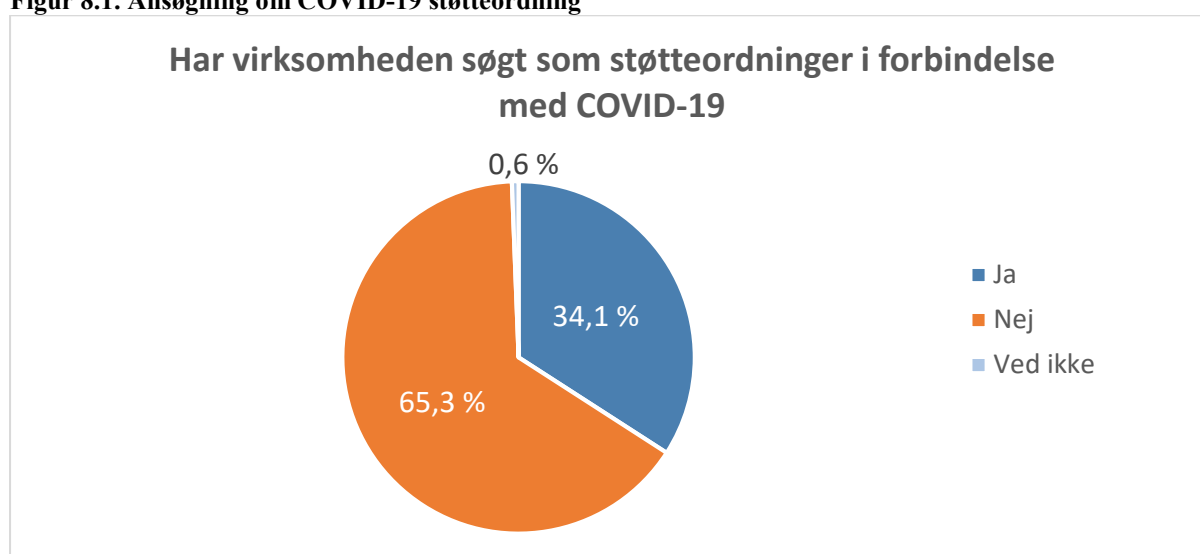
Hvad angår de øvrige resultater, så kan det bemærkes at kunder med assistanceerklæringer både er ligeså tilfredse og ligeså loyale som kunder der får erklæringer med sikkerhed. Endelig viser resultaterne at kunder med en revisor fra Big 4 er mindre tilfredse, men ikke mindre loyale, end kunder med andre revisorer. Ligesom kunder med gæld tilsyneladende er mindre loyale.

8. REVISORS ROLLE OG BETYDNING VED ANSØGNINGER INDENFOR COVID-19 STØTTEORDNINGER

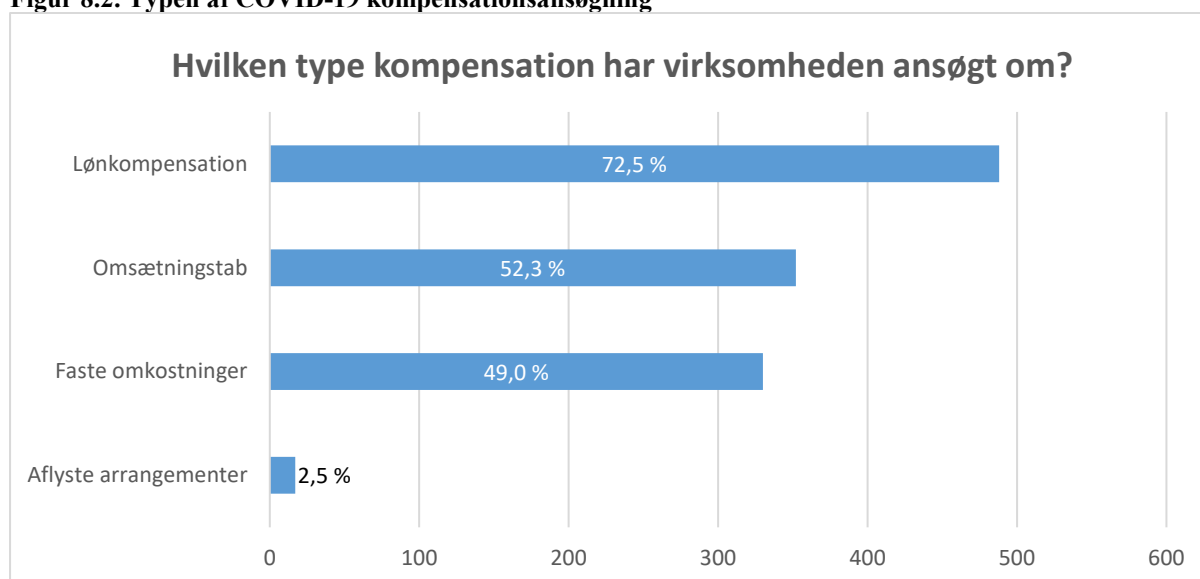
Undersøgelsen blev gennemført i sommeren 2021. Dette muliggjorde analyse af revisors rolle i forbindelse med ansøgning om COVID-19 kompensation i små virksomheder.

Som det fremgår af figur 8.1 har lidt mere end hver tredje af undersøgelsens deltagere (34,1%) ansøgt om COVID-19 kompensation fra en eller flere af statens støtteordninger. Figur 8.2 viser hvilke støtteordninger disse virksomheder har ansøgt om. Som det fremgår af denne figur, har flest af de virksomheder som valgte at ansøge, søgt om lønkompensation (72,5%), mens 52,3% har ansøgt ordningen om dækning af omsætningstab, og 49% har ansøgt om dækning af faste omkostninger.

Figur 8.1. Ansøgning om COVID-19 støtteordning

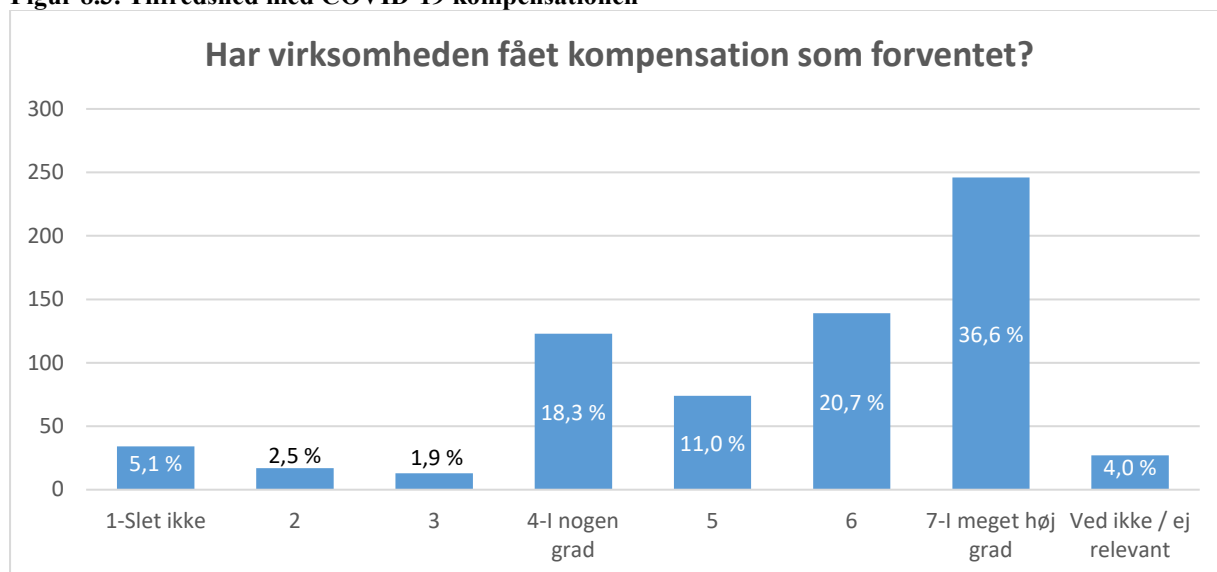
Figur 8.2. Typen af COVID-19 kompensationsansøgning

Denne analyse inkluderer udelukkende de respondenter som angav, at virksomheden har ansøgt om én eller flere COVID-19 kompensationsordninger.

Et flertal af de virksomheder som ansøgte om en eller flere kompensationsordninger var tilfredse med udbyttet af ansøgningen. Som det kan aflæses af figur 8.3 svarer mere end 2/3 (68,3%)⁴ at de har fået kompensation som forventet i høj eller meget høj grad.

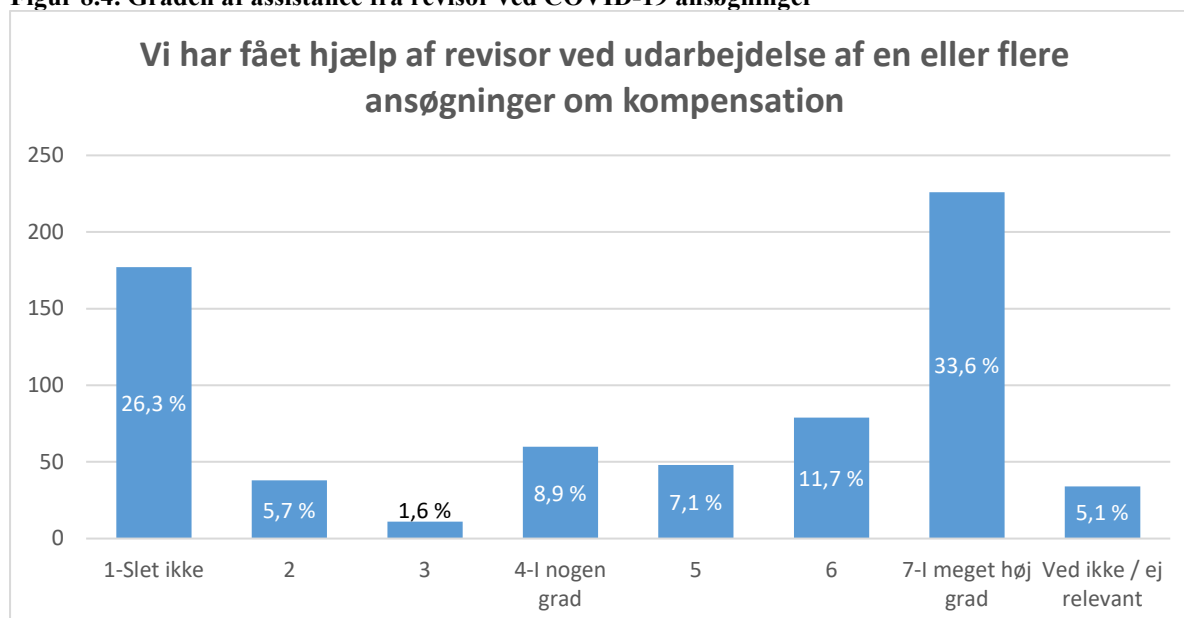
Figur 8.3. Tilfredshed med COVID-19 kompensationen

Denne analyse inkluderer udelukkende de respondenter som angav, at virksomheden har ansøgt om én eller flere COVID-19 kompensationsordninger.

Blandt ansøgerne om COVID-19 kompensation har et flertal af virksomhederne fået hjælp til ansøgningen af deres revisor. Som det fremgår af figur 8.4, svarer blot 26,3% at de slet ikke har fået hjælp af revisor med en eller flere ansøgninger. Mere end halvdelen (52,4%) svarer at de har fået hjælp i høj eller meget høj grad.

Figur 8.4. Graden af assistance fra revisor ved COVID-19 ansøgninger

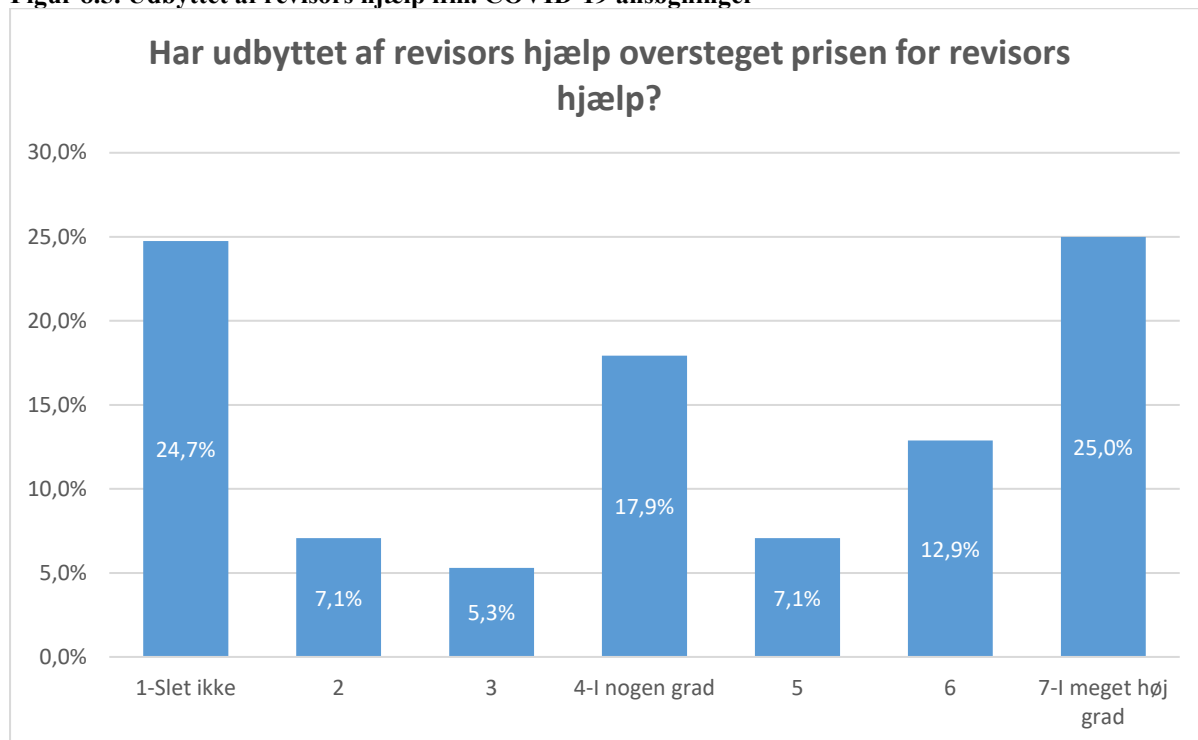

Denne analyse inkluderer udelukkende de respondenter som angav, at virksomheden har ansøgt om én eller flere COVID-19 kompensationsordninger.

⁴ Denne og andre procentberegninger er baseret på andelen af dem som har taget stilling. Det betyder at dem som har svaret "ved ikke", ikke indgår i tælleren.

Når det kommer til kvaliteten af revisors hjælp med COVID-19 ansøgningerne, så er der delte meninger om udbyttet blandt de virksomheder, som fik hjælp af revisor. Således viser figur 8.5 at der forekommer en vis polarisering blandt svarene. Cirka 1/4 mener slet ikke at udbyttet af revisors hjælp oversteg prisen, mens 1/4 mener at udbyttet i meget høj grad oversteg prisen. Svarene fordeler sig desuden næsten ligeligt på hver sin side af skalaens midtpunkt, idet 37,1% scorede under '4' mens 45,0% scorede over '4' og 11,0% scorede '4'.

Figur 8.5. Udbyttet af revisors hjælp ifm. COVID-19 ansøgninger

Denne analyse inkluderer udelukkende de respondenter som angav, at virksomheden har ansøgt om én eller flere COVID-19 kompensationsordninger OG som scorede højere end '1' på spørgsmålet om, hvorvidt de har fået hjælp fra revisor med udarbejdelsen af en eller flere ansøgninger om COVID-19 kompensation (jf. Fig. 8.4 ovenfor).

Der lader ikke til at være nogen systematisk forklaring på hvilke typer af virksomheder som scorer højt og lavt på spørgsmålet om udbyttet af revisors hjælp. Således er der ikke signifikant forskel hverken på virksomhedsstørrelsen eller på revisorstørrelsen, når vi sammenligner virksomheder som scorede hhv. '1' (meget utilfreds med udbyttet) og '7' (meget tilfreds med udbyttet) på skalaen. Vi har derudover undersøgt hvorvidt der er forskel på tilfredsheden med revisors hjælp alt efter hvilken type kompensation der er ansøgt om. Denne analyse viser ikke forskelle i tilfredsheden. Derimod tyder det på at såfremt en virksomhed har søgt mere end en kompensationsordning, så er respondenterne fra virksomheden mere tilfreds med udbyttet af revisors hjælp. Det indikerer at virksomheder som har søgt flere ordninger, også har oplevet et større behov for hjælp til assistance og derfor også i højere grad påskønner revisors bistand.

9. FORSLAG TIL VIDERE DISKUSSION OG UNDERSØGELSE

Undersøgelsen har afklaret en række forhold om hvordan små virksomheder ser på revisor og revisors erklæringer. Undersøgelsen rejser imidlertid også en række spørgsmål som bør diskuteres og undersøges yderligere. Vi kommer omkring disse spørgsmål nedenfor og håber at debatten om revisors rolle i små virksomheder vil fortsætte.

9.1 FORSTÅElsen FOR REVISORS ERKLÆRINGER

Vi vidste på forhånd at mange virksomheder har svært ved at forstå forskellene mellem revisors erklæringer. Vi har nu dokumenteret dette og også vist omfanget af forståelseskloften. Det er bemærkelsesværdigt at så mange små virksomheder ikke er klar over hvilken erklæring, de får fra revisor. Det er særligt bekymrende at de fleste som får assistanceerklæringer, der er uden sikkerhed, tror at de får en erklæring med sikkerhed.

En forklaring er ganske givet at en revisorerklæring består af ”standardtekst” som både er lang og indviklet for de fleste. Der er behov for at disse suppleres af mere direkte og tydelig kommunikation. Et konkret forslag som kunne gælde for små virksomheder der aflægger regnskab efter Årsregnskabslovens klasse B, er at forsyne ethvert regnskab med revisorerklæring med yderligere et ”stempel” som tydeligt viser hvilken erklæring det pågældende regnskab er forsynet med. Dette kunne se ud som vist i figur 9.1.⁵

Figur 9.1. Forslag til skema/stempel i årsregnskabet, der supplerer revisorerklæringen

Mulige revisorerklæringer på årsregnskaber	Hvilken sikkerhed giver erklæringen for årsregnskabets retvisende billede?	Hvilken erklæring har virksomheden valgt?
Revisionspåtegning	Høj grad af sikkerhed	
Erklæring om udvidet gennemgang	Mindre end høj grad, men højere end begrænset grad af sikkerhed	
Erklæring om gennemgang (review)	Begrænset grad af sikkerhed	
Erklæring om assistance med regnskabsopstilling	Erklæringen giver ikke sikkerhed, men revisor bekræfter at have assisteret med opstilling af regnskabet	

Fordelen ved denne kategorisering er at det bliver meget tydeligt:

- at revisor kan afgive forskellige erklæringer og at de indebærer forskellige sikkerhedsniveauer,
- hvilken erklæring revisor har afgivet på det pågældende årsregnskab og
- at der træffes et valg mellem revisorerklæringer og at dette valg har betydning for arten og omfanget af revisors arbejde.

En sådan direkte kommunikation har langt større potentiale for at skabe forståelse end formuleringerne i de eksisterende revisorerklæringer og bør også føre til yderligere dialog om revisors arbejde og erklæringer end de eksisterende revisorerklæringer.

⁵ Forslaget er kraftigt inspireret af en drøftelse med statsautoriseret revisor Helene Hempler, der påpegede behovet for at revisor kommunikerede mere enkelt. Vi er glade for dette input.

9.2 ERKLÆRINGENS BETYDNING FOR BANKFINANSIERING OG ANDRE INTERESSEENTER

Et af undersøgelsens mere overraskende resultater er at kunderne generelt set ikke anser revisor erklæringen som vigtig for bankfinansiering. Som vi angiver i rapporten, så kan dette resultat dog også skyldes at banken ikke er tydelig i sine forventninger til revisorerklæringen, herunder eksempelvis i forhold til at kræve sikkerhed i erklæringen. Ovenstående forslag om tydeliggørelsen af forskellene vil være en hjælp til dialogen mellem banken og de små virksomheder.

Den videre diskussion bør inddrage bankerne og kaste lys over hvilken vægt, de rent faktisk tillægger revisorerklæringer. Der er ikke behov for en undersøgelse hvor bankerne spørges om de ønsker revisorerklæringer. Bankrådgiverne, og kreditafdelingen, vil naturligvis svare at det gør de, og helst revisorerklæringer med høj sikkerhed. Der er snarere behov for en undersøgelse af hvordan bankerne rent faktisk handler med henblik på at afdække den faktiske betydning af forskellige revisorerklæringer, eller fravalg af revisorerklæring, for finansieringsvilkårene. Hvad betyder revisorerklæringer for lånemuligheder og finansieringsomkostninger?

9.3 KONKRETISERING AF VÆRDIEN AF REVISORS ARBEJDE

Undersøgelsen viser tydeligt at kunderne generelt set ikke forstår revisors arbejde og erklæringer. Men kunderne er også generelt meget tilfredse. Dette kan være i tråd med en fortælling om at kunderne er tilfredse, når revisor ”sikrer” regnskabet og de ikke hører yderligere fra revisor.

Imidlertid giver dette forståelsen af at revisor bidrager med det samme uanset hvilken erklæring revisor afgiver. Det ses også i analyserne at der ikke er forskel i resultaterne alt efter hvilken erklæring der afgives. Dette er naturligvis ikke korrekt.

Der bør være stor forskel på revisors erklæringer, det arbejde der ligger bag og derved også den værdi og den forskel, som revisor tilfører. For revisor, og revisorbranchen, er det derfor en stor udfordring at synliggøre dette over for de små virksomheder. Også her vil en klar skelnen mellem de forskellige erklæringer, som anført ovenfor, være første skridt på vejen.

Revisorbranchen, og yderligere undersøgelser (fx i kandidatafhandlinger), bør forsøge at angribe disse problemstillinger. Hvordan synliggøres værdien af revisorerklæringerne i små virksomheder? Hvordan kommunikerer om resultaterne af revisors arbejde?